

relevant

geloof / kerk / mens / maatschappij
bisdom Antwerpen / november - december 2021

Mensen van hoop

MENSEN
VAN HOOP

IJD IS JONG-
VOLWASSEN

WERKEN AAN
SYNODALITEIT

NIEUWE BELEIDS-
LIJN VORMSEL

Relevant - Nummer 06
TWEEMAANDELIJKS
november - december 2021

Afgiftekantoor 2099
Antwerpen X - P 914402
www.relevant-bisdomantwerpen.be

> **Op de cover:** 25 jaar lang is IJD Antwerpen reeds onderweg. Met de blik op de toekomst. Onderweg met en voor jongeren, gelovig en zoekend. Iedereen is welkom. Lees meer op blz. 15.

INHOUD

Woord van de bisschop	3
Mensen van hoop	4
Wonderen en tekenen in <i>Handelingen</i> :	
De hand van God	10
Synodaliteit: de vraag van de kip en het ei	12
Vormsels in een nieuw kleedje	14
Waar harten sprongjes maken.	
IJD Antwerpen is 25 jaar jong	15
Het vuur aanwakkeren.	
Paul Sas tot priester gewijd	16
In de kijker: Pastorale eenheid Immanuel	18
Estafette: ambassadeur Jan Lembrechts	19
De kiosk	20
Lerenslang: Op eigen tempo.	
Op eender welk moment	22
Doorkijk: Kijk altijd naar je begin	23
Jongerenkatern	24
Was jij erbij?	26
Het voorval	28

COLOFON

Relevant, het diocesane magazine van het bisdom Antwerpen, verschijnt tweemaandelijks.

Verantwoordelijk uitgever is Nathalie Millio, Schoenmarkt 2, 2000 Antwerpen.

Hoofredactie: Ilse Van Halst

Redactieraad: Jan Caljon, Steven De Schampheleere, Ella Deweerdt, David Godecharle, Ann Huber, Nathalie Millio, Marc Philips, Saskia van den Kieboom, Lea Verstricht

Redactie: *Relevant*, Groenenborgerlaan 149, 2020 Antwerpen, 03 287 35 83, relevant@bisdomantwerpen.be, www.relevant-bisdomantwerpen.be.

Abonnementen: Abonnementen *Relevant*, p/a Halewijnlaan 92, 2050 Antwerpen, 03 210 08 37 of 03 202 84 30, abonnementen.relevant@kerknet.be.

Een jaarabonnement kost 20 euro. Jongeren betalen 10 euro.

Abonnees in het buitenland betalen 40 euro.

Een steunabonnement kost 50 euro.

Voor een los nummer betaal je 5 euro.

Abonneren kan op IBAN: BE45 7350 3165 1589, BIC: KREDBEBB van vzw Bisdom Antwerpen – *Relevant* met duidelijke vermelding van naam en adres voor wie het abonnement bestemd is.

© Nicky De Vocht

ZEEP NOCH RARE DINGEN

Nu de dagen korter en kouder worden, kijken we hoopvol uit naar de advent en de komst van Jezus. Het licht dat de duisternis verdrijft. Het licht waaraan we ons kunnen warmen. Het licht als teken van een nieuw begin. En dat doet hopen. Die hoopvolle boodschap van de advent vieren we niet enkel met Kerstmis, maar beleven we als christenen ook elke dag. Elke dag opnieuw zijn we in navolging van Jezus geroepen om mensen van hoop te zijn en ons steentje bij te dragen om deze wereld tot een betere plek te maken voor iedereen.

Dus nee, de wereld is niet om zeep. Er gebeuren niet alleen rare dingen rondom ons, er gebeurt ook heel wat hoopvol. Lees in dit nummer van *Relevant* hoe onze Kerk, die tijdens de voorbije maanden in volle coronapandemie creatief uit de hoek moest komen, nu voor een keuze staat: terugkeren naar het oude en vertrouwde normaal, of voortgaan op deze nieuwe weg en werken aan broodnodige vernieuwing? In die lijn dient ook de synode over synodaliteit of samen gedragen verantwoordelijkheid van top tot basis in de Kerk begrepen te worden.

Onze bisschop mocht dit jaar ook een nieuwe priester wijden. Paul Sas vertelt in dit nummer hoe hij het vuur hoopt aan te wakkeren. IJD Antwerpen, dat 25 jaar jong is, vliegt er nog steeds vol goesting in. Pastorale eenheden blijven aan de toekomst bouwen. En onderweg, zo hoopt de pastorale eenheid Immanuel, evolueren mensen van dorpsgenoten naar geloofsgenoten. Ons bisdom heeft de digitale trein niet gemist en springt op de kar van digitale vorming. Ook dat belooft.

Bovenal brengt dit nummer een dossier vol getuigenissen over hoop in alle kleuren van de regenboog: een kind dat geboren en gedoopt wordt, een nieuwe job, hoop op een nieuwe toekomst in dit land, de symboliek van een bloemstuk, hoopvol verdergaan na een afscheid ... Want, zo getuigt Inge Schellekens, niet alleen doet hoop leven, leven doet ook hopen.

Ilse Van Halst

Wil je *Relevant* blijven lezen volgend jaar? Vernieuw je abonnement dan nu. Je vindt alle informatie in een brief bij dit nummer.

ONDERSTEBOVEN

Wat te maken heeft met God, staat meestal in drievoud. Zo ook de goddelijke deugden: geloof, hoop en liefde. Hadden het vier of vijf goddelijke deugden kunnen zijn? Ongetwijfeld. Alle deugden spreken van God. Maar drie rijmt op God. Omdat God gemeenschap is, geen koppel en geen club(je). Wat houdt een gemeenschap samen? Dat minstens drie personen elkaar blijven aankijken met geloof, hoop en liefde. Niet één goddelijke deugd per goddelijke persoon, maar drie goddelijke personen met elk drie goddelijke deugden. Dat schept leven en relatie, tijd en eeuwigheid. Daarop raakt niemand ooit uitgekeken.

In zijn bundel *De kleine hoop* omschrijft de Franse schrijver Charles Péguy (1873-1914) de hoop als het zusje van de liefde en het geloof. Beide grote zussen houden hun zusje bij de hand en leiden het voort. Of is dat gezichtsbedrog? "Het geloof, zegt God, waar ik het meest van hou, de liefde waar ik het meest van hou, is de hoop", besluit Péguy zijn gedicht. "Geloof, dat verwondert me niet. Liefde, dat is geen wonder. Maar de hoop, dat is haast niet te geloven. Ikzelf, zegt God, ik ben ervan ondersteboven."

Een werkwoord

Hoe spreken wij het woord 'hoop' uit? Nu eens heel angstig, als reddingswerkers na een aardbeving: 'Bestaat onder dat puin nog wel hoop op leven?' Dan weer heel blij, als een zieke na goed nieuws: 'De dokter ziet weer hoop voor mij.' Soms kan hoop hol klinken: 'Als we er samen voor gaan, is er straks terug hoop op zuivere oceanen, vol vissen zonder kunststof in de maag.' Of heel belerend: 'Met minder wagens op de weg, is er hoop op meer gezonde lucht.' Onze hoop is soms erg persoonlijk: 'Als het maar weer goedkomt tussen mij en mijn partner ...' Op andere dagen is ze erg maatschappelijk: 'Wat rest nog van onze hoop op een wereld van rechtvaardigheid en vrede?'

➤ *Misschien herken je de hond die zich gewillig laten knuffelen door onze bisschop, de setting en de blauwe lijn die oplicht op de achtergrond. Daarnaast, maar netjes weggeknipt op deze foto om nog niets te verklappen, staat het tekstfragment dat onze bisschop koos bij zijn passage bij Wim Helsen in het programma Winteruur. Nieuwsgierig? Nestel je in je zetel op 15 november, stem je televisie af op Canvas en geniet. Je kan de uitzendingen ook herbekijken op vrt.nu of opnieuw beluisteren via podcast.*

Bovendien is 'hopen' een werkwoord dat we kunnen vervoegen: ik hoop, jij hoopt, hij/zij hoopt, wij hopen, jullie hopen, zij hopen. Telkens krijgt 'hopen' een andere kleur en inhoud. Hopen we allen hetzelfde? Soms wel, soms niet. Hopen we wat God hoopt? Soms wel, soms niet. Hoe dapper ook, het kleine meisje 'hoop' heeft haar grote zussen echt wel nodig. Zonder geloof en zonder liefde redt ze het niet.

Is er 'hoop' voor de Kerk? Het is een vraag die leeft bij velen. Voor wie gelooft in Jezus Christus en voor wie de Kerk liefheeft, is het moeizaam stappen. Zijn er dan geen tekens van hoop? Toch wel. Ik ontwaar een stevig teken van hoop in het driejarige synodaal proces dat paus Franciscus op 10 oktober in Rome op gang heeft getrokken. Wereldwijd nodigt hij alle gelovigen uit om met elkaar te spreken en hun verwachtingen voor de Kerk

met elkaar te delen. Zoveel goede inzichten en oprechte verwachtingen liggen immers begraven onder dikke lagen van wantrouwen en ontgoocheling. Durft 'ik hoop' nog te spreken met 'jij hoopt'? Durft 'wij hopen' nog te luisteren naar 'zij hopen'. En ja: voor dat gesprek zijn zowel extra geloof als extra liefde nodig. Spreken vraagt meer geloof dan zwijgen. En luisteren vraagt meer liefde dan overtuigen.

Uitzien naar een wonder

Binnenkort begint de advent. De jaarlijkse tijd van voorbereiding op het feest van Kerstmis. Vier weken voor het kleine meisje 'hoop'. Uitzien naar een wonder, niet groter – en vooral niet kleiner – dan een kind. Wat is immers mooier dan een kind te mogen ontvangen? De mooiste hoop van de mensheid!

+ Johan Bonny

➤ *Mgr. Johan Bonny had het naar zijn zin, te midden van een aantal leerlingen uit een OKAN-klas in de Sint-Jozefschool in Geel. Aandachtig luisterde hij naar hun verhaal en gretig ging hij met hen in dialoog. De bisschop 'stond' op 21 september voor drie Onthaalklassen voor Anderstalige Nieuwkomers, met 29 leerlingen, onder meer uit Irak, Syrië, Brazilië en Afghanistan. Met zijn bezoek onderstreept hij als bisschop-referent voor Onderwijs de oproep van paus Franciscus bij de Werelddag voor Migranten en Vluchtelingen van 26 september om via ontmoeting en interculturele dialoog te bouwen aan een hechte gemeenschap in verscheidenheid.*

MENSEN VAN HOOP

TIJDENS DE ADVENT KIJKEN WE HOOPVOL UIT NAAR DE GEBORTE VAN JEZUS, LICHT VAN DE WERELD. HOE DUISTER HET SOMS OOK IS, GOD IS ER EN ZIJN LIEFDE OMTVAT ELK VAN ONS. DIE HOOPVOLLE BOODSCHAP VIEREN WE NIET ENKEL MET KERSTMIS, MAAR BELEVEN WE ALS CHRISTENEN ELKE DAG. HOE ZIJN WE MENSEN VAN HOOP VOOR ANDEREN?

› Is het toeval dat de kleine reuzin Little Amal, na haar lange tocht door Europa, onderdak en rust vindt in een kerk? Little Amal, een pop van 3,5 meter hoog, verpersoonlijkt een Syrisch vluchtelingenmeisje dat een tocht van wel meer dan achtduizend kilometer onderneemt door Europa op zoek naar haar mama. Zo ging ze al langs bij paus Franciscus. In Borgerhout wordt ze warm onthaald op het Laar voor 'Atlas op het Plein', het jaarlijkse ontmoetingsfeest van Atlas, integratie en inburgering Antwerpen, en mag ze haar hoofd te rusten leggen in de kerk Onze-Lieve-Vrouw-ter-Sneeuw. Onthalen we andere minderjarige vluchtelingen even hartelijk?

HOOP ALS GRONDTOON IN HET FRAGIELE BESTAAN

Tijdens de zomermaanden werden we er nog maar eens mee geconfronteerd. De kwetsbaarheid van het leven toonde zich in verwoestende overstromingen. We zagen mensen die op enkele minuten tijd alles verloren: hun (t)huis, hun inboedel, hun herinneringen en hun dromen. Radeloosheid verscheen op hun gezichten. Gelukkig kwam de solidariteit snel op gang. Een maand later zagen we beelden uit Afghanistan. Angst en onzekerheid kwamen onze huiskamers binnen. Welk lot wacht mensen in dergelijke uitzichtloosheid? Twee voorbeelden, dichtbij en veraf, maken duidelijk dat we weet hebben van de eigen kwetsbaarheid en van de verbondenheid met elkaar. Vragen als 'Wat is goed leven?', 'Wat is goed samenleven?', 'Waar wijzen onze dromen en verlangens naar?', 'Hoe dromen we een nieuwe hemel en een nieuwe aarde?' worden bewust of onbewust gesteld. In die vragen drijft hoop als grondtoon boven.

Hoop is een van de grote drie, schrijft Paulus in zijn *Eerste brief aan de christenen van Korinthe* (1 Kor 13, 13). Daarom wordt de hoop, net als het geloof en de liefde, een goddelijke deugd genoemd. Goddelijk omdat ze ons rechtstreeks in contact met God kan brengen, zo leren ons verschillende bronnen doorheen de tijd. Zo lezen we bijvoorbeeld in het *Compendium van de Catechismus van de Katholieke Kerk* uit 2005: “De hoop is de goddelijke deugd waardoor we van God het eeuwige leven verlangen en verwachten als ons geluk, terwijl we ons vertrouwen stellen in de beloften van Christus en steunen op de hulp van de genade van de Heilige Geest, om het te verdienen en tot aan het einde van ons aardse leven te volharden.”

Of in de *Akte van de hoop* klinkt het: “Ik hoop met een vast vertrouwen van u te bekomen, door de verdiensten van Jezus Christus, het eeuwige geluk en de genaden om het verdienen ...”

Hiernamaals

De hoop is lange tijd verbonden geweest met de leer van de laatste dingen, de eschatologie, waardoor die hoop op een gelukkig leven werd verplaatst naar een hiernamaals, en dit aardse leven in al zijn ellende en vreugde moest ‘volgehouden’ worden. De hoop werd als het ware verbannen naar een bestaan dat aan gene zijde van het aardse leven ligt. Over die houding, die mensen vaak liet berusten in een bepaalde levenssituatie, is de laatste decennia wat anders gedacht. Ten eerste omdat de hoop een deugd is. Dat is iets anders dan een dogma of een te aanvaarden leerstelling. Het is een houding. Het is niet iets dat we moeten kennen, maar dat we te leven hebben. “Wie hoopt, leeft anders”, klinkt het in *Spe Salvi*, de encycliek van emeritus paus Benedictus XVI over hoop uit 2007.

Een tweede element wat de veranderende opvatting bewerkstelligde, was de nieuwe toon in de theologie die in de jaren zestig van vorige eeuw werd gezet door de Duitse theoloog Jürgen Moltmann, met de publicatie van zijn *Theologie van de hoop*. En ook het Tweede Vaticaans Concilie boog zich in die jaren over een document met de titel *Gaudium et spes* of *Vreugde en hoop*. Het accent verschoof van een leven ná het aardse leven naar Gods aanwezigheid in de wereld en de transformatie van deze wereld. De hoop kwam zo te midden van het eigen leven terecht, die hier en nu te ervaren en te beleven is. Hoop doet leven!

Wat is hoop?

Het gevaar bestaat altijd dat woorden als ‘hoop’ hol gaan klinken, dat ze te snel als troost worden ingeschakeld, of een weinig aantrekkelijk ant-

woord bieden op schijnbaar ‘hope-loze of ‘wan-hopige’ situaties. Hoop gaat om iets anders dan optimisme dat vooral in rooskleurige tijden zijn werk kan doen. Hoop is geen goedkoop artikel dat we ons via reclame kunnen laten aansmeren. Integendeel. Als hoop zich in deze wereld afspeelt, gaat het de confrontatie met angst, teleurstelling en pijn niet uit de weg. Het keert zich niet af van onzekerheid en verlatenheid. En het is vaak in barre tijden dat hoop zich aandient als een fundament, als een stapsteen die ons terug naar de oppervlakte kan brengen als we dreigen te verdrinken. Het klinkt misschien wat hoogdravend, maar wie kent niet de breuklijnen in zijn of haar leven?

Een tweede keer

Het Bijbelse verhaal in het algemeen en het verhaal van Jezus meer specifiek kan ons hierover veel leren. Net zoals wanneer je een boek voor een tweede keer leest of een film een tweede keer bekijkt, en dus het einde van het verhaal kent, is het in de tijd waarin we Kerstmis voorbereiden niet slecht om even naar de paasverhalen terug te grijpen, toen het leven van Jezus en de leerlingen dreigde te stoppen. De christelijke traditie leert ons juist in die verhalen dat we moeten passeren via het kruis en het graf om te ontdekken wat nieuw leven kan zijn. En hoe hoop het leven kan transformeren.

Bij het lezen van de grafverhalen valt het op dat het bezoek van de vrouwen aan het graf in alle evangeliën dezelfde elementen bevat: het verdriet en de angst, het zien van een in-het-wit-geklede onbekende, het ongelooft. Maar evenzeer de ommekeer, de terugtocht, het aanbreken van een nieuw bestaan. De verrijzenisverhalen daarentegen zijn in de vier evangeliën heel verschillend. De Emmaüsgangers, de ontmoeting van Maria Magdalena met de tuinman,

© Ilse Van Halst

► *Alledaagse dingen als dorst lessen, wegen banen, koren en wijn en olie oogsten ... Het zijn beelden van hoop in profetenverhalen.*

het verhaal van het brood en de geroosterde vis aan de oever van het meer, het verhaal van de ‘ongelovige’ Thomas: ze worden alle slechts eenmaal verteld. Nieuw leven blijkt in vele opzichten mogelijk en is niet in één kader te vatten. Lees er gerust deze verhalen eens op na om te leren wat hoop is. Ze leren bijvoorbeeld dat hoop moed vraagt. Het was geen evidentie om terug te keren naar het streng bewaakte graf.

Ommekeer

Hoop sluit ook aan bij wat gebeurd is én wat gebeurt. De heel concrete gebeurtenis van de martelgang en de kruisdood van Jezus met de bijhorende ervaring van verlies en mislukking ligt aan de basis van wat de vrouwen te doen staat. Hoop sluit zich niet af van onverwachte dingen. De witte gedaante die hen aanspreekt en de onbekende figuur die herkend wordt, getuigen van het feit dat de vrouwen de angst voor wat en wie vreemd is in de ogen durfden te kijken én eraan voorbij konden gaan. Bovenal is hoop in staat om een nieuw begin te denken, los van oude en vertrouwde patronen. De vrouwen keren terug naar de plaats waar ze vandaan kwamen, maar als andere mensen, met een andere boodschap, met een ander doel voor ogen. Hoop staat niet voor een herstel van een eerdere situatie, maar getuigt van een ommekeer. Laten we dus vooral niet hopen dat het ‘terug wordt zoals vroeger’. Want dat zou betekenen dat we weinig begrepen hebben van het Bijbelse verhaal.

Advent als tijd van hoop

Die paasverhalen werpen ook een nieuw licht op wat we van (het begin van) het leven van Jezus kunnen verwachten. In de advent – letterlijk vertaald: wat op ons toekomt – horen we vier zondagen lang verhalen van hoop klinken in de liturgie, als wegwijzers naar de geboorte van Jezus.

Het is een interessante oefening om de verzen die voorafgaan aan de eigenlijke liturgische lezingen uit de boeken van de verschillende profeten te lezen. Op de eerste zondag klinkt de belofte van welvaart en voorspoed na de ballingschap. De tweede zondag verhaalt een oproep tot moed houden in de ballingschap omdat bevrijding wacht. Een belofte van een volk waarin geen onrecht, geen leugen, geen bedrog en vrees meer zijn, is het thema van de derde zondag. En we sluiten de advent af op de vierde zondag met het gekende ‘zwaarden omsmeden tot ploegscharen en speerpunten tot snoeimessen’. We herkennen de elementen die de hoop typeren die we reeds aantreffen in de paasverhalen. ►

*Geloof en liefde zijn als twee vrouwen.
 Hoop is een heel klein meisje van niks.
 Zij stapte op tussen de twee vrouwen
 en iedereen denkt:
 die vrouwen houden haar bij de hand,
 die wijzen de weg.
 Maar daarvan heb ik meer verstand,
 zegt God, ik zeg:
 het is dat kleine meisje hoop
 dat al wat tussen mensen leeft
 en al hun heen en weer geloof
 licht en richting geeft.
 Want het is dat kleine meisje hoop
 – je ziet het zwak zijn, bang zijn, beven,
 je denkt soms dat het onmogelijk is –
 het is dat kleine meisje hoop
 dat mensen zien laat, zien soms even,
 wat in het leven mogelijk is.*

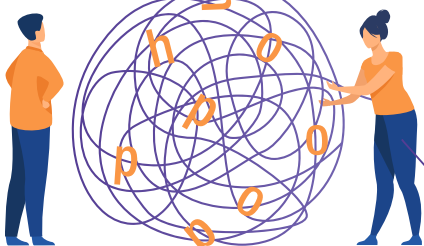

*Uit: Charles Péguy,
 De kleine hoop (1912)*

De hoop wordt in de profetenverhalen uitgedrukt in beelden. Ze wekken letterlijk onze verbeelding die ons altijd doet uitzien naar andere mogelijkheden dan wat nu is. De beelden die we in de verhalen tegenkomen, zijn geen miraculeuze of uitzonderlijke gegevens. Integendeel, het gaat om alledaagse dingen als dorst lessen, wegen banen, koren en wijn en olie oogsten. Het gaat over dansen en op de tamboerijn spelen, over huizen heropbouwen. Het gaat om dingen die mensen mogelijkheid van leven geven. Wachten op de komst van de Heer bestaat er vooral in te zorgen dat deze aarde bewoonbaar wordt en dat iedereen er een plek kan krijgen. De verbeelding zorgt er tegelijk ook voor dat we in onze hoop niet in een leegte terecht komen. De beelden duiden de richting of het perspectief aan waarnaar we verlangen. Net daarom hebben we die verhalen nodig, omdat ze ons duidelijk maken hoe het kan aflopen zodat we geen slachtoffer worden van de ijdele hoop, maar kunnen leven in een zekere hoop die perspectief geeft op een toekomst die verder helemaal open is.

Het kleine meisje hoop

Dat perspectief kreeg ook taal in een gedicht dat Charles Péguy schreef in 1912: *De kleine hoop* (zie hierboven). In die poëzie noemt de auteur de hoop 'een heel klein meisje van niks'. Alsof ze over het hoofd wordt gezien, zo tussen de grote vrouwen Liefde en Geloof. Twee jaren voor het uitbreken van de Grote Oorlog (waarin Péguy al in 1914 zou sneuvelen) gaf hij de mensheid een geschenk met dit visioen: de hoop, te klein om waar te nemen in tijden van grote woorden, zal ons niet alleen laten wanneer de gruwel zichtbaar wordt. Hoop kunnen we beschouwen als een fundament in barre tijden of op momenten dat we het perspectief verloren zijn of onze vanzelfsprekendheden beginnen te wankelen. Omdat de hoop beseft dat we dit leven niet naar onze hand kunnen zetten. Omdat de hoop weet heeft van de spatie in dit leven, wanneer we niet meer weten waarheen we te gaan hebben. Hoop leert ons met de onherbergzaamheid van dit leven om te gaan. Ze is de grondtoon die het mogelijk maakt een nieuwe manier van leven te ontdekken, evidenties achter te laten en het vreemde te vertrouwen. Want juist in een wereld waarin pijn en afzien geen loze woorden zijn, laat God ons niet los. Dat mogen we – gelukkig – hopen. Of met de woorden van Ernst Bloch, als correctie op Descartes' 'Cogito ergo sum' ('Ik denk dus ik ben'): 'Spero, ergo sum.' 'Ik hoop, dus ik ben.'

Bloemen betekenen leven

"Tijdens de coronacrisis ging de bal aan het rollen," vertelt Els Hendrickx (74) uit Meersel-Dreef. Ze is gepensioneerde kleuterleidster, plaatsvervangende lector en verantwoordelijke van de lokale vrouwenorganisatie Ferm. "In het Mariapark was alles stil. De Mariagrot was toen wel open, maar oogde kaal: dat kon beter. Decoratie en esthetiek waren voor mij altijd al belangrijk en knutselwerkjes maakte ik vroeger geregeld met mijn kleuters: de stap naar bloemdecoratie was dus snel gezet. Meteen wist ik ook: met mijn bloemen wil ik hoop en troost bieden aan gelovigen in en buiten de kerk."

Complimenten krijgt ze geregeld voor haar bloemstukken die huwelijken en uitvaarten opfleuren en waarmee ze toch gemiddeld een uur in de weer is. "Nu eens lukt het van de eerste keer, dan weer duurt het wat langer", weet Els uit ervaring. "Bloemen betekenen leven, vooral ook in de liturgische kalender. Het helpt dat ik me momenteel wat meer verdiep in de kleuren-symboliek: wit voor feest, rood voor Pinksteren en paars voor de advent." Haar materiaal koopt Els trouwens niet in de winkel, maar plukt ze zelf in de natuur of in de pluktuin die ze tijdens haar wandelingen vaak opzoekt. En hoewel die natuur floreert op het ritme van de seizoenen en niet altijd de kleuren biedt die ze op dat moment voor haar klanten zoekt, probeert ze haar creaties steeds af te stemmen op hun wensen en de gelegenheid. Zo ook op 18 juli, het dankfeest voor de pensionering van pater Luk Wouters. "In de geest van de heilige Franciscus en de oproep van de paus voor integrale ecologie koos ik voor zonnebloemen. Een dubbel eerbetoon, want die bloem is ook de lievelingsbloem van mijn vorig jaar aan corona overleden zus."

© Louis Peimen

Behalve in de kerk is Els ook actief als bloemschikster op de Troostplek in het Mariapark van Meersel-Dreef. "Voorjaarsbloemen zien bloeien, verwelken en ze opnieuw aanplanten: dat doet iets met een mens. Het brengt, zeker op deze plek, hoop in moeilijke tijden. Elke overledene krijgt hier een rood hart in hout met zijn of haar naam dat we ophangen in een boom, en een plantje ter nagedachtenis." Els' lievelingsbloem is de anemoon. Niet toevallig is haar naam afgeleid van het Griekse *anemos*, wat 'wind' betekent. Als teken van nabijheid en trouwe liefde is ze maar een kort leven beschoren. Kan het symbolischer? *Nathalie Milio*

D/Hoop

Het doopsel is een sacrament van dankbaarheid en van verwachting, maar bovenal van hoop: hoop voor het nieuwgeboren leven, hoop voor de toekomst, hoop voor de kerkgemeenschap. Jens Rymen en Hanne Van Tendeloo zijn de trotse ouders van Paulien (3 jaar) en Rosalie (1 jaar). Paulien is al gedoopt. Rosalie werd op 1 augustus 2021 gedoopt. "De komst van onze kindjes heeft ons leven helemaal veranderd. Wat minder slaap, maar veel meer liefde," geven Jens en Hanne aan. "We dromen voor onze dochters dat ze helemaal zichzelf kunnen en mogen zijn; dat ze omringd worden door familie en vrienden die hen onvoorwaardelijk graag zien; dat ze hun talenten kunnen ontwikkelen en vooral, dat ze hun eigen dromen, groot en klein, kunnen najagen." 'Droom' of 'hoop'? Beide begrippen geven verwachtingen en wensen weer voor de toekomst, maar elk met

een eigen nuance. Een droom toont meer een gekoesterde ambitie. Hoop houdt een gevoel van verwachting en verlangen in en getuigt ook van het geloof dat iets écht kan gebeuren, ook al hebben we er zelf geen vat op. "Voor Paulien en Rosalie hopen we dat ze een gezond en gelukkig leven mogen kennen. Eentje waarin ze zich gesteund voelen door vrienden en familie en in het bijzonder door ons als ouders. Onze meisjes mogen hun eigen unieke pad bewandelen. Dat pad mag kronkelen, met bergen en dalen. Ze zullen verdriet en teleurstelling te verduren

© Laura Gil Mourinho

krijgen. Ze zullen met goede moed uitdagingen aangaan en ook successen ervaren. Ze zullen oog in oog staan met angsten, maar ze zullen elke keer weer hun hart volgen. Daar hebben we vertrouwen in, daar zijn we zeker van."

Vertrouwen versterkt 'hopen' tot 'geloven'. "We kozen ervoor om onze dochtertjes te laten dopen zodat ze deel mogen uitmaken van de christengemeenschap. We willen hun de moraal, de boodschap van de Bijbelse verhalen meegeven. We hopen dat ze die in hun leven zullen toepassen wanneer ze beslissingen moeten nemen, en zo, net zoals Jezus, een verschil kunnen maken in iemands leven, hoe klein of groot dat ook mag zijn. We hopen ook dat de kerkgemeenschap deze verhalen zal blijven vertellen en mensen blijft inspireren om het goede te doen." Hanne en Jens besluiten: "Onze meisjes gelukkig zien, hen zien opgroeien... Dat is onze droom nu. Onze hoop." *Steven De Schampheleare*

Hoop in de pijn van het leven

Inge Schellekens met haar echtgenoot Leo Kaut

Inge Schellekens kreeg voor de tweede maal de diagnose kanker, zes jaar na de eerste keer. Een restant van de eerste operatie, zo blijkt al snel. Ze blikt terug op het proces. "De borstverpleegkundigen en de arts in de kliniek van Bonheiden zijn schatten van vrouwen," zo begint ze, "altijd bereikbaar. Ze zagen de urgentie van de situatie en binnen de week na de eerste afspraak waren alle onderzoeken afgerond. Ik wist waar ik stond." Vriendelijk en kordaat. Het traject dat anderhalf jaar lang gevolgd zal worden, werd meteen afgesproken. Voor Inge betekende dat een stevig houvast: niet hoeven te wachten als je weet dat er mogelijk iets mis is. "Ik heb zelfs nooit gedacht aan een slechte afloop. Ik kon mij in alle vertrouwen aan die mensen geven", herinnert ze zich.

In coronatijd is ze drie kwart van het proces alleen moeten gaan. Niemand mocht mee naar de chemo, de bestralingen, de operatie, de besprekingen. Erg vond ze dat niet. "De naaste familie was veel ongeruster dan ikzelf. Zelf denk je niet na over het proces, je gaat erdoor. Anderen denken na over wat er kan gebeuren. Ik kon aan hen zeggen en zwijgen wat ik wilde." Iemand die zelf ook in een kwetsbare situatie verkeerde/t, stuurde haar elke ochtend een sms'je: een gezamenlijke erkenning en ondersteuning. Ook anderen die onverwacht bloemen en kaartjes sturen, geven die bemoediging. "Wat ook belangrijk is, is dat mensen durven een beroep te doen op zaken die je nog wel kan. Je valt niet samen met kanker. 'Kan je dat niet voor mij doen?', is een vraag die deugd doet."

Samen

Ze las in opdracht *Mystiek voor het dagelijkse leven* van Evelyn Underhill. Het werd een herkenning voor haarzelf en ze kon er tegelijk iets uit ontwikkelen voor anderen. "Mystiek gaat over het vertrouwen dat je als mens een weg te gaan hebt, met lastige stukken, maar je gaat de weg nooit alleen." De revalidatie leerde haar dat samen trainen en praten, met veel lachen en humor, een houvast is. "Als dat alles wegvalt, word je teruggeworpen op jezelf. Dan zijn vrienden en familie belangrijk, en ook terug beginnen te werken, voor mij ook met een nieuwe uitdaging. Ik geloof echt in leven dat verbonden is met lijden, pijn en verdriet. En hopen. En vreugde. We zeggen: hoop doet leven. Maar leven doet ook hopen. Zolang je leeft, is er hoop." *Lea Verstricht*

Perspectief-lenig leren zijn

Tine Potters (37) is docent muzische vorming aan de Thomas More Hogeschool in Turnhout. Ze omschrijft haar opdracht als "studenten de schoonheid van de dingen te leren zien". De beleving van natuur is daarbij een inspirerend gegeven. Tine geeft onder andere outdoor-educatie. "Tijdens de lockdown vroeg ik me af hoe ik dat online moest aanpakken. We stuurden de studenten in hun directe omgeving naar buiten om te wandelen en een biotoop te ontdekken. Ik vroeg hun om even halt te houden op een plek en te horen welke geluiden er waren, welke kleuren, welke organische zaken op de grond, op ooghoogte en in de lucht enzovoort. Bij de evaluatie viel me op dat studenten erg dankbaar, verrast en zelfs verwonderd waren dat ze die weg al talloze keren gegaan waren, maar nog nooit zo veel gezien en ontdekt hadden. ▶

© Hilde Vandenhout

Vervolg van de getuigenis
"Perspectief-lenig leren zijn".

Ze hadden de deugd ervaren om zo veel schoonheid te laten binnenkomen." Tine is ervan overtuigd dat die ervaring meer veerkracht geeft en respect voor materie en de aarde aanwakkert. Het geheel leren zien en dat we daarin mogen zijn, stimuleert verbondenheid van alles en allen. "Perspectief-lenig is mijn woord voor dit jaar", zegt ze. "Het betekent dat ik nieuwsgierig mag zijn, dingen mag ontdekken die ik nog niet wist, waardoor een nieuw perspectief binnenkomt en waardoor ik mijn visie op bepaalde zaken kan veranderen. Hoe meer je weet van iets, hoe meer je hebt om van te houden." "Waar en wanneer heb jij leren zien?", wil ik weten. "De zaadjes waren al eerder geplant," beseft Tine, "maar in het secundair onderwijs had een godsdienstleerkracht een werkgroep natuur opgericht: Wernat. Hij nam ons mee om te werken in de natuur. We gingen ook op kamp. Er waren geen leiders, enkel waarden en normen."

"Er was daar een enorme diversiteit aan mensen en toch marcheerde dat," herinnert Tine zich, "volgens mij dankzij het gezamenlijke respect voor alles om ons heen. Dit jaar organiseerden we zelf zo'n kamp voor gezinnen die we niet kennen, en het werkte opnieuw, net zoals 22 jaar geleden. Mensen worden weer gedreven, krijgen terug mentale ruimte in zulke ervaringen."

Verbondenheid

Op het kamp werd ze ook getroffen door iemand die het gevoel heeft niet mee te tellen in de samenleving. "Zijn uitspraak: 'Hier mag ik gewoon zijn', was heel confronterend", erkent ze. En net daar draait het om voor Tine. Verbondenheid met het grotere geheel laat mensen zijn wie ze zijn. Dat werkt inspirerend, wekt nieuwsgierigheid en dan vinden mensen elkaar wel vanuit respect voor wat is. "Wanneer we een woordenschat hebben om onze verbondenheid met elkaar en met de aarde taal te geven, wordt een realiteit gecreëerd die de hoop op een betere wereld voedt, hoe klein het ook begint." *Lea Verstricht*

Een sprong in het onbekende

Sinds september heb ik IJD Antwerpen uitgezwaaid als werkplek en ben ik vol goede moed aan de slag als leerkracht godsdienst en Nederlands in het Sint-Gummaruscollege in Lier. Je oude job achterlaten en een nieuwe starten, is een sprong in het onbekende maken. Toch keek ik ernaar uit. Zoals elke leerkracht koester ik heel wat hoopvolle verwachtingen naar mezelf en naar mijn leerlingen. Hoop om het goed te doen, maar ook de hoop om als godsdienstleerkracht jonge mensen iets van het christelijke geloof mee te geven in mijn lessen, hoop om hen een openheid naar Jezus en zijn boodschap bij te brengen. Stilletjes hoop ik ook dat ik mijn leerlingen kan inspireren tijdens de godsdienstlessen en dat ik ergens een zaadje kan planten. Dat hoeft niet meteen te ontkiemen, dat kan gerust later, na enkele maanden of zelfs jaren ...

Nieuwsgierig

Ik heb het geluk gehad dat ik vroeger als jongerenpastor en nu als leerkracht telkens mijn job als een hoopvol werk mag ervaren, zij het op een ander niveau. Als jongerenpastor ga je echt op weg met jongeren die bewust ervoor kiezen om hun geloof te verdiepen. Als leerkracht sta je voor een ander publiek. De voeling met het geloof is er niet altijd

even sterk, maar de nieuwsgierigheid is wel aanwezig. Wie was die Jezus nu precies en waarom volgen zoveel mensen Hem vandaag nog altijd? Ze vragen zich af of God bestaat en hoe hun relatie met God dan precies in elkaar zit. Of er leven na de dood is. Jongeren zijn vandaag nog altijd zoekend op dat vlak. Dat maakt hen tot geboeide en aandachtige toehoorders in de klas tijdens de les godsdienst.

© IJD
Marjolein (links met hartje) en haar vroegere collega's bij IJD

Geloof en hoop zijn onlosmakelijk met elkaar verbonden. Geloof brengt hoop met zich mee. Geloven is ook een sprong in het onbekende. Hoop kan dan net dat extra duwtje geven dat je nodig hebt om te springen. Zo kijk ik ook naar mijn nieuwe job. Mijn geloof en de hoop die ik koester, geven me dat extra zetje om vol vertrouwen deze nieuwe uitdaging aan te gaan. *Marjolein Bruyndonckx*

Dansende lichtjes

Zang, gebed, lichtjes. Jongeren nodigen voorbijgangers uit om in de Onze-Lieve-Vrouwekathedraal een kaarsje aan te steken. In de kathedraal is het hart van het evenement de eucharistische aanbidding. Nightfever is voor mij elke keer opnieuw een bijzondere gebeurtenis. Het is letterlijk en figuurlijk een mooi evenement om aan deel te nemen. De kaarsjes in de donkere kathedraal brengen een sfeer van rust midden in de drukte van de stad, waarin ik mag en kan thuiskomen. Wat Nightfever zo bijzonder maakt, is dat je echt biddend aanwezig kan zijn met en bij de mensen die langskomen.

Het is hoopvol te mogen zien dat zo veel mensen, al dan niet gelovig, de kathedraal binnengaan om een kaarsje te branden. Ze mogen er allemaal een beetje thuiskomen. Sommigen zijn ontroerd, anderen gaan een gesprek aan met de persoon die hun een kaarsje geeft of verwelkomt.

Bijzondere dynamiek

De adventseditie van Nightfever heeft een bijzondere en aparte dynamiek. Het is letterlijk een lichtpuntje in de toch wel donkere en koude wintertijd. Naarmate de avond vordert, komen er steeds meer kaarsjes bij. Achter elk kaarsje schuilt een gebed, een wens, een dankwoord, een zorg van iemand die langskwam. Tegen het einde van de avond staan er honderden lichtjes te branden en te dansen. Die kleine kaarsjes geven samen één groot licht. Je wordt er meteen blij en hoopvol van. Je voelt je verbonden met al wie aanwezig is. Samen met hen mag je hopen en bidden in deze toch wel bijzondere periode van het jaar. Het is hartverwarmend. *Denise Appels*

© IJD

Ondanks een geschonden muur kan een kamer mooi zijn

Op 1 maart 2001 overleed de jongste zoon van Rita en Guido in een verkeersongeval. Een sneeuwstorm deed enkele voorliggers op een steile afdaling van de E411 slippen. Een grote vrachtwagen voerde een manoeuvre uit om niet op de slippende wagens in te rijden en een ongeluk te voorkomen. Tim was passagier in de bestelwagen die volgde. De chauffeur kon de vrachtwagen niet meer ontwijken en reed erop in. De zware lading schoof naar voren. Beiden, Tim en de chauffeur van de bestelwagen, overleden onmiddellijk.

“De echtgenote van de chauffeur van de bestelwagen kwam nadien haar verontschuldiging aanbieden,” vertelt Guido, “maar we hebben gezegd dat dat niet hoefde. Niemand beging een fout. Niemand trof schuld. Het was echt een ongeval. Niemand reed snel die dag op de snelweg. Het wegdek was spekglad.” En het is die positieve ingesteldheid die het echtpaar de voorbije twintig jaar aangehouden heeft. Ze wilden verder leven, met hun herinneringen aan Tim en tegelijk met een open blik op de toekomst. Rita verduidelijkt waarom: “We hebben nog twee kinderen. Het was voor ons belangrijk om verder te gaan en het verlies van Tim te kunnen plaatsen. Laten we niet alleen treuren, maar het een plaats geven. Laten we zonder beschuldigende vinger hoopvol naar de toekomst

kijken. Het is net omdat we het ongeluk geen taboe laten zijn dat we verder kunnen met ons leven.” Ze geeft een voorbeeld: “Toen ik boodschappen deed net nadat Tim was overleden, wist onze slager niet goed hoe te reageren. Ik zei tegen hem: ‘Het is wat het is. Het is heel erg, maar het is nu eenmaal zo.’ Je zag dat er een enorm gewicht van zijn schouders viel door Tim gewoon bespreekbaar te maken.”

Vandaag maakt Tim nog steeds deel uit van het gezin. Guido getuigt: “Er staat altijd een verse rode roos bij Tims foto, omdat rood zijn lievelingskleur was. Als de kleinkinderen kwamen, mochten ze spelen met het speelgoed van nonkel Tim.” De eerste kerst na Tims overlijden was erg bijzonder. Tims lege filmhoesjes – hij was fotograaf – ingepakt in zilverpapier, versierden de kerstboom. En familie en vrienden kregen een foto die Tim ooit maakte van een gebroken muur, met volgende wens:

*Ondanks één geschonden muur,
kan een kamer nog stemmig mooi zijn.
Zo ook staat verdriet om tegenspoed
innig geluk niet in de weg.
Wij wensen u 2002 toe als een jaar
waarin we lief en leed met elkaar blijven delen.
Dan zal de vrede van Kerstmis
werkelijkheid worden.*

“Dat we na zijn overlijden zo positief en hoopvol in het leven blijven staan, roept bij heel wat mensen bewondering op”, weten Guido en Rita. “Maar volgens ons is het de enige manier.” Ze koesteren ook mooie herinneringen aan Tims laatste dagen. “Vlak voor zijn ongeluk hadden we nog een heel positief gesprek met hem”, blikt Guido terug. “Tim was zowat de rebel van het gezin. Dankzij dat laatste gesprek is dat positieve blijven hangen.”

Rita en Guido: “We missen hem nog steeds. Elk jaar op 25 september, zijn verjaardag, en op 1 maart, de dag van het ongeluk, wordt hij extra herinnerd. Door mensen met wie hij toen een nauwe band had: de vrienden van de fotografie, een oud-vriendinnetje, en wij als gezin komen dan samen om hem nog eens aanwezig te stellen. Hij blijft in ons midden, en wij blijven ook hoopvol verder gaan.” *Jan Caljon*

Foto: Tim

Hopen wanneer het hopeloos lijkt

© Lea Verstricht

Inge en Azieb

In Huize Hestia in Merksem worden we ontvangen door Inge Meeussen (55) en Azieb (21). Zes jaar geleden begon Inge met huiswerkbegeleiding in het asielcentrum in Kapellen voor niet-begeleide minderjarige asielzoekers. Ze werd meter van twee Afghaanse jongens en leerde er ook Azieb uit Eritrea en haar nichtje kennen. Even voor Azieb achttien jaar werd, kreeg ze haar erkenning. Eens meerderjarig werd ze opgevangen in een sociaal huis, waar ze na drie maanden moest doorstromen naar de reguliere woonmarkt. Via een cohousingprogramma van Curant en A Rolling Stone vzw, een huis met vier kamers voor vier meisjes in Sint-Niklaas, vindt Azieb nu onderdak in Huize Hestia.

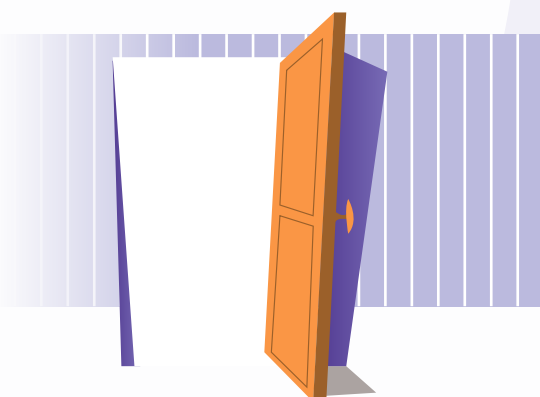
Het is een rijhuis in Merksem dat Inge, samen met Tessy en Rebeca, via renteloze leningen kon kopen. Het huis is nu een thuis voor drie meisjes die dromen van een toekomst in België. Azieb kreeg al een vooropleiding bij de VDAB voor de Nederlandse taal en vatte inmiddels een opleiding in de zorgsector aan. Ze droomt ervan verpleegster te worden. Voor Inge, die haar vaste baan in het onderwijs opzegde om voltijds vrijwilliger te zijn, is het belangrijk dat jonge mensen kansen krijgen om te studeren. “Omdat ze zo jong op de woonmarkt terecht komen, zijn ze al snel geneigd uit werken te gaan om wat geld te verdienen. Zo ontlopen ze vele kansen. Dit huis biedt enkelen een oplossing”, vertelt Inge. “Mijn drijfveer zijn de jongeren zelf, die zo gemotiveerd en krachtig zijn dat je niet anders kán dan meedoen. Ook de vraag waar ze gaan terecht komen, speelt mee. Ze staan voor jou en dan moet je ‘ja’ of ‘nee’ zeggen.” Inge begeleidt hen en moedigt hen aan om werk te maken van een opleiding, Rebeca traint hen in sociale weerbaarheid en Tessy verzorgt de administratie. “En ze doen dat goed”, vult Azieb aan. “We koken zelf, we verdelen de poetsbeurten, ik ben vrijwilliger in het vaccinatiedorp, heb Nederlandse les

op dinsdagvoormiddag, op woensdag Rots en Watertraining met Rebeca, en elke donderdagavond eten we samen met onze begeleidsters en bespreken we de praktische zaken.”

Ten dienste van anderen

Naast haar droom van verpleegkunde hoopt Azieb vooral haar familie terug te zien. De hoop dreef haar via een gevaarlijke weg, een letterlijke woestijntocht, naar ons land waar ze zich als een vrij mens wil ontplooiën, ten dienste van anderen. *Lea Verstricht*

Info: www.huizehestia.be

DE HAND VAN GOD

WONDEREN EN TEKENEN IN *HANDELINGEN*

In ‘Handelingen’ komen we geregeld de omschrijving ‘wonderen en tekenen’ tegen. Het tweespan spreekt tot de verbeelding. Dat wijst erop dat de getuigen de verbazingwekkende fenomenen die ze meemaakten, beschouwden als tekenen die verwijzen naar God. Het is geenszins onze bedoeling te verklaren hoe die wonderbaarlijke verschijnselen dan wel konden plaatsvinden. We beperken ons tot de vraag welke rol de wonderen spelen in het verhaal van ‘Handelingen’ en hoe die het leven beïnvloeden van wie er getuigen van zijn. In deze zesde en laatste aflevering resten ons een drietal ‘wonderen’ – een wegrukking, een doodslag door een engel en een adderbeet – die ons doen afvragen of God vandaag nog ‘wonderen en tekenen’ doet zoals beschreven in het boek ‘Handelingen’.

Hendrik Hoet

Handelingen loopt over van wonderbaarlijke gebeurtenissen, niet alleen genezingen en visioenen, maar ook van die eigenaardige dingen zoals de ‘wegrukking’ van Filippus nadat hij de Ethiopiër gedoopt heeft. Ineens ziet de gedoopte eunuch Filippus niet meer en duikt de evangelist op in Azotus. En dat komt allemaal door de Geest, legt de schrijver van *Handelingen* uit: “de Geest van de Heer rukte Filippus weg” (8, 39). Wij, westerse lezers, gevormd in een wetenschappelijke logica die niet veel ruimte laat voor het ingrijpen van geesten, vragen ons zelfs niet eens meer af welke wind Filippus zou kunnen verplaatst hebben, maar zien er een manier van vertellen in om ons duidelijk te maken dat Filippus op zijn tocht geleid wordt door de Heilige Geest. Het verhaal van zijn ontmoeting met de opperschatmeester van de Ethiopische koningin begon immers al met een ‘boodschapper van de Heer’ die Filippus de opdracht gaf zich op weg te begeven naar Gaza (8, 26). Vooral in het eerste deel van *Handelingen* wordt uitdrukkelijk melding gemaakt van Gods Geest: Hij is het die aan het werk is en de leerlingen drijft.

Gods reddend ingrijpen

Op het beraad van de apostelen en oudsten in Jeruzalem getuigen ook Barnabas en

Paulus van “de tekenen en wonderen die God door hen onder de volkeren heeft gedaan” (15, 12). ‘Tekenen en wonderen’ is een uitdrukking die in de Schrift verwijst naar Gods reddend ingrijpen ten voordele van zijn volk Israël. Zo verwijst Stefanus naar de “wondertekenen die God verrichtte in Egypte, in de Rode Zee en in de woestijn” (7, 36). En Petrus ziet in de gebeurtenissen op Pinksteren de vervulling van de wonderen en tekenen die de profeet Joël heeft aangekondigd (2, 19). De “machtige daden, wonderen en tekenen” die God dan weer door Jezus “onder u heeft verricht” liggen in het verlengde van Gods voortdurend heilshandelen voor zijn volk (2, 22).

“Kennen wij niet allemaal mensen van wie we zeggen dat ze echte engelen zijn, omwille van hun liefdevolle zorg voor anderen?”

Na de vrijlating van Petrus en Johannes bidt de verzamelde gemeenschap van Jezus’ leerlingen eensgezind, niet om gespaard te blijven van vervolging, maar: “Laat door het uitstrekken van uw hand genezingen en tekenen en wonderen gebeuren door de naam van uw heilige dienaar (of: kind) Jezus” (4, 30). En zo geschiedt door de apostelen (5, 12), Stefanus (6, 8), Filippus (8, 6.13), Barnabas en Paulus (14, 3). Zouden wij zo nog om wonderen durven te bidden?

Tussenkomst van een engel

Zoals een ‘boodschapper van de Heer’ een opdracht geeft aan Filippus, zo treden in *Handelingen* meermaals dergelijke ‘boodschappers’ of ‘engelen’ op. Het Griekse woord *angelos* betekent ‘boodschapper’ en duidt in de eerste plaats op een mens die een boodschap overbrengt. Maar vanaf de ballingschap is er binnen de beweging van de farizeeën een hele leer over goddelijke ‘boodschappers’ gegroeid, een soort geestelijke wezens die als tussenfiguren tussen God en de mensen fungeren, zoals de goddelijke ‘hofhouding’ in het boek *Job*. Wanneer Paulus door het sanhedrin ter verantwoording wordt geroepen, speelt hij handig in op de onenigheid die er heerst

tussen de sadduceeën en de farizeeën over het geloof in het bestaan van zulke engelen en geesten (23, 8). De sadduceeën beroepen zich op de vijf boeken van Mozes waarin volgens hen geen sprake is van engelen, om het bestaan ervan te ontkennen. De auteurs van het Nieuwe Testament delen het geloof van de farizeeën in het bestaan van engelen. Een engel opent de deuren van de gevangenis voor de apostelen (5, 19), geeft een opdracht aan Cornelius (10, 3.7.22; 11, 13) en bevrijdt Petrus uit zijn boeien (12, 7-10). En Paulus getuigt dat hij een boodschap van een engel kreeg tijdens de nacht op de stormende zee op weg naar Rome (27, 23).

De hand van de Heer

Vanuit een hedendaags wetenschappelijk standpunt kunnen we ons afvragen of de goddelijke boodschappers niet gewoon mensen waren. Maar in vele verhalen in *Handelingen* lijkt dat niet houdbaar. Beter is het te aanvaarden dat de verteller, zoals bij het spreken over de Heilige Geest, ons zijn overtuiging wil meedelen dat “de hand van de Heer” in het spel is. De tussenkomst van een engel betekent dat de gebeurtenis een teken is van Gods liefde die de mens herkent in de geschiedenis. Kennen wij niet allemaal mensen van wie we zeggen dat ze echte engelen zijn, omwille van hun liefdevolle zorg voor anderen of omdat ze op een bepaald moment van ons leven onze redding betekenden?

Dood van Herodes

Als *Handelingen* vertelt dat ‘een engel van de Heer’ terstond koning Herodes treft omdat die God niet de Hem verschuldigde eer brengt, zodat hij door wormen verteerd sterft (12, 23), dan lezen we dat als een godsdienstige interpretatie van de dood van Herodes, terwijl we het aan de geneeskunde overlaten om een (natuurlijke) verklaring voor zijn dood te geven, voor zover die vandaag nog te achterhalen is.

Adderbeet

Wanneer het schip waarop Paulus naar Rome vaart, schipbreuk lijdt en de hele bemanning toch veilig aan land geraakt op het eiland Malta, hebben alle opvarenden reden genoeg om God of hun afgoden te danken voor hun wonderbaarlijke redding. Wanneer Paulus vervolgens door een adder gebeten wordt, besluiten de eilandbewoners dat Paulus wel een misdadiger moet zijn, want “ondanks zijn redding uit de zee, wil de Gerechtigheid hem niet in leven laten” (28, 4). Als hij dan toch ongedeerd blijft, verandert hun besluit en denken ze met een god te doen te hebben. Vandaag veronderstellen we dat de adder die Paulus gebeten heeft niet giftig was of dat Paulus om een of andere reden immuun was voor dat gif. Nuchter besluiten we dat de gegevens uit het verhaal ons niet toelaten te verklaren wat er juist gebeurd is, maar we lezen er geen teken uit de hemel in.

En toch, als we aan een ramp of doodsgevaar ontsnappen, dan zijn we – gelovig of niet – geneigd dat toe te schrijven aan God, een of ander hogere macht of ons goedgunstig lot. Een wonder is niet alleen een feit waarvoor de wetenschap geen verklaring heeft. Dergelijke wonderen bewijzen

trouwens niets. Terwijl de genezingen en duiveluitdrijvingen die Jezus doet, door de enen worden uitgelegd als teken dat Jezus van God gezonden is, zien zijn tegenstanders er een bewijs in dat hij van de duivel bezeten is (Mc 3, 20-30). Het is misschien net daarom dat in de Schrift de term ‘wonderen’ of ‘machtsdaden’ vaak gepaard gaat met het woord ‘tekenen’. De vraag is welke betekenis je aan de feiten wil geven.

“Laat door het uitstrekken van uw hand genezingen en tekenen en wonderen gebeuren door de naam van uw heilige dienaar Jezus.”

Maar, is heel ons bestaan niet een wonder en een teken? Een wonder omdat er evengoed niets had kunnen bestaan. En een teken – voor wie het wil zien – dat er een Liefde is die dat bestaan wil. Is het leven van een groep mensen die alles delen omdat ze vertrouwen in de overwinning van Jezus op de dood (Hnd 4, 32-35) al geen wonder op zich? Is heel de geschiedenis van de Kerk – alleen al het feit dat ze nog bestaat en dat de boodschap van Jezus’ opstanding tot vandaag wordt doorgegeven ondanks de zondigheid van haar boodschappers en de tegenstand die ze al eeuwen ondervindt –, geen wonder op zich en geen teken van Gods liefde voor alle volkeren en voor heel zijn schepping?

SYNODALITEIT

DE VRAAG VAN DE KIP EN HET EI

➤ *‘Een houtskoolvuur met vis erop en brood.’ De visietekst van en voor ons bisdom is het resultaat van het project *Kerk onder Stroom*, dat zonder het zo te benoemen, synodaal te werk ging.*

*“De Kerk van God wordt samengeroepen in een synode.” Zo opent het voorbereidende document van de zestiende gewone algemene vergadering van de bisschoppensynode over synodaliteit. Onder het motto ‘Naar een synodale Kerk, gemeenschap, deelname en zending’ werd het startschot gegeven in Rome in het weekend van 9 en 10 oktober. Op 17 oktober ging in ons bisdom de eerste – diocesane – fase van start. Het document verduidelijkt de werkwijze die gevolgd zal worden en de verschillende stappen in **de reflectie over synodaliteit, dat zowel thema als methode van dat proces is.** Maar wat betekent ‘synodaliteit’ eigenlijk?*

Ilse Van Halst

Synodaliteit. De term duikt geregeld op in kerkelijke berichtgeving en gesprekken, maar het is niet altijd duidelijk welke lading hij dekt. Het voorbereidende document omschrijft synodaliteit als het samen op weg gaan en het gezamenlijk onderscheiden met betrekking tot de belangrijke beslissingen voor het leven van de Kerk. Het is meteen ook wat God verwacht van de Kerk in het derde millennium, zegt paus Franciscus herhaaldelijk. “Die weg die ingebed is in het *aggiornamento* van het Tweede Vaticaans Concilie, is een gave en een plicht.”

Ook voor de Franse zuster Nathalie Becquart, sinds kort ondervoorzitter van het algemeen secretariaat van de Bisschoppensynode en als zodanig de eerste vrouw met stemrecht in het Vaticaan, is synodaliteit de toekomst van de Kerk. Hoe ze dat ziet, vroeg ik haar onlangs in een interview voor het parochieblad *Kerk & Leven*. “Het houdt in dat de Kerk rekening houdt met de rijke diversiteit van het volk Gods. We zijn allen geroepen als gedoopten, zoals het Tweede Vaticaans Concilie benadrukte. Allen zijn we leerling zowel als protagonist. Dat is dus niet een Kerk waarin bisschoppen en priesters beslissingen nemen en het volk Gods passief afwacht. Elk lid van dat volk – en dus ook de helft of zelfs meer vrouwen – moet zijn verantwoordelijkheid

kunnen en mogen opnemen en beluisterd worden. Ook jongeren. Ook mensen in armoede. De inzet is een inclusieve Kerk, die samen op weg gaat en iedereen beluisterd, ook wie geen stem heeft.” (Lees het volledige interview op www.kerkenleven.be).

Mgr. Johan Bonny beschouwt synodaliteit als de uitgelezen manier om werk te maken van de noodzakelijke vernieuwing in de Kerk. Een en ander veronderstelt een goed en eenduidig begrip van wat ‘synodaliteit’ inhoudt.

Het begrip ‘synodaliteit’

“Synodaliteit is een moeilijk te vatten begrip,” erkent onze bisschop, “zeker als je het tracht correct te situeren in de opbouw en de werking van de kerkgemeenschap, zowel universeel (de verhouding tussen het primaatschap van de paus en de collegialiteit van de bisschoppen), als regionaal (op het vlak van de bisschoppenconferenties van Europa, Afrika, Latijns-Amerika enzovoort), als lokaal op het niveau van de plaatselijke kerkgemeenschap en het bisdom.” En dat niet het minst omdat er een verschuiving is in de betekenis, gegeneerd door de paus zelf, die dient uitgeklaard te worden. “Synodaliteit komt van het Griekse *sun* (samen) en *odos* (weg, reis) en betekent zoveel als ‘samen onderweg zijn’”, legt de bisschop

uit. “In de kerkelijke taal van de eerste eeuwen werd de term gebruikt voor het samen onderweg zijn van de bisschoppen. Wat vooral de Oosterse Kerken ‘synodaliteit’ noemen, werd in de Latijnse Kerk na Vaticanum II omgezet in de ‘collegialiteit’ van de bisschoppen. Al is ‘synodaliteit’ de oudste term, ‘synodaliteit’ en ‘collegialiteit’ zijn min of meer equivalent. Daarom spreekt Rome nooit over een kardinaalensynode of over een lekensynode, maar over een bisschoppensynode: het gaat om de collegialiteit onder de bisschoppen – doorgaans versterkt met een aantal experts, bij wie ook leken – die als college bepaalde beslissingen nemen over het reilen en zeilen in de Kerk.”

Mgr. Bonny vervolgt: “Wanneer paus Franciscus vandaag de term ‘synodaliteit’ in de mond neemt, verschuift hij de betekenis van ‘het samen op weg zijn van bisschoppen’ naar ‘het samen op weg zijn van alle bisschoppen mét hun gelovigen’. Hij verruimt het begrip dus van ‘bisschoppen’ naar ‘bisschoppen met het hele volk van God’, wat ongebruikelijk is, maar zeker niet onterecht.”

Ondanks de moeilijk te vatten lading, is de term vertrouwd dan we op het eerste gezicht denken, want in eigen land en in eigen bisdom zijn we al langer ‘synodaal’ bezig. Denk maar aan het overlegorgaan IPB. Of aan het project

➤ Op 17 oktober gaf mgr. Johan Bonny het startschot van het diocesane luik van de synode over de synodaliteit in de Sint-Pieterskerk in Turnhout. En dat is niet toevallig: op pinkstermaandag 2022 besluiten we daar feestelijk het project *Handelingen*, een diocesane oefening in synodaliteit.

Kerk onder Stroom, dat zonder het zo te benoemen, synodaal te werk ging en uitmondde in een visietekst van en voor ons bisdom: *Een houtskoolvuur met vis erop en brood*.

Diepe intuïtie

Wie het begrip 'synodaliteit' wil doorgronden, kan volgens onze bisschop niet voorbijgaan aan de persoon van paus Franciscus. "Hij lanceerde de idee voor een breed synodaal proces vanuit een open verlangen dat er in de hele Kerk vandaag eerlijk en open gesproken zou worden tussen alle betrokken partijen over de zending, de opdracht, de werking, de vreugde en het verdriet van de Kerk, over wat we moeten loslaten, maar ook over wat we moeten opbouwen, over onze kwetsuren en onbegrip, maar ook over hoe we elkaar nodig hebben ... Zijn vertrekpunt is dus niet het kerkelijk recht en evenmin de theologie, maar een diepe intuïtie dat het niet verder kan zoals we nu bezig zijn en dat we daarin enkel verandering kunnen brengen dankzij een open gesprek met elkaar."

De kip en het ei

"Interdiocesaan en diocesaan is er de voorbije decennia al heel wat besproken in ons land in overlegorganen en gespreksgroepen, aan universiteiten en in studiediensten over Kerk en ambt, over jongeren, over een missionaire pastoraal, over de vrouw in de Kerk ... We weten wat België denkt. Die oefening hoeven we niet opnieuw te doen. Belangrijk is dat we nu tot een goede en beknopte synthese komen van de verzuchtingen die bij ons bovendrijven", meent Bonny. "Het eindelijk beluisteren en ernstig nemen door Rome van wat hier sinds het Concilie in alle mogelijke vormen van gesprek is verdiept en uitgewerkt als voorstel naar boven toe, daar kijk ik meer naar uit!"

De inzet van het hele proces is in de ogen van onze bisschop de vraag naar de kip en het ei. Wat is eerst: de vraag of het antwoord? Om zijn punt te maken, verwijst hij naar de encycliek *Ut unum sint* van wijlen Johannes Paulus II uit 1994 over de oecumene. "Paus Johannes Paulus II stelt daarin een merkwaardige maar terechte vraag. Hij nodigt alle Kerken en oecumenische groepen uit om samen met hem na te denken over de vorm die het primaatschap van de bisschop van Rome het best zou aannemen opdat het voor alle christenen een instrument van eenheid zou kunnen zijn. Het lijkt een revolutionaire vraag, maar is het niet. Alle belangrijke oecumenische groepen hadden immers al een werkstuk over het primaatschap in de Kerk uitgewerkt. Het antwoord lag al op tafel toen de paus zijn vraag stelde."

"Paus Franciscus trekt de juiste kaart. En ik schuif graag aan tafel aan om mee te spelen."

Eenzelfde dilemma is nu aan de orde.

"Wat komt er eerst in voorliggend synodaal proces? Is er eerst een vraag vanuit Rome waarop we vervolgens een antwoord dienen te formuleren? Of, liggen er al zoveel antwoorden op tafel, dat daarbij nog slechts een vraag vanuit Rome moet aansluiten om het

proces te vervolledigen?", vraagt mgr. Bonny. "Vermoedelijk beseft Franciscus zelf dat er al talloze onderdelen van antwoord gegeven zijn, die nog niet tot bij hem geraakt zijn, en dat die eindelijk in een open vraag aan de hele Kerk dienen meegepakt te worden. Van antwoord naar vraag is al even belangrijk, en misschien zelfs belangrijker, dan van vraag naar antwoord."

Het mag duidelijk zijn dat mgr. Bonny paus Franciscus volop steunt in zijn keuze voor de dialoog. "Hij trekt de juiste kaart. Er is immers geen andere weg dan de dialoog om het gesprek los te weken. En dan schuif ik graag aan tafel aan om mee te spelen. Want als de antwoorden niet eindigen in een vraag, is het verloren tijd geweest."

Diocesaan

In ons bisdom koppelen de bisschop en de beleidsploeg de diocesane voorbereiding van de synode over synodaliteit aan het project *Handelingen*, dat zijn derde en laatste werkjaar ingaat. "Het project *Handelingen* is synodaliteit in de praktijk", meent mgr. Bonny. "Daarmee wil ik voortwerken: aan de slag gaan met de Bijbel, iedereen van onderuit proberen mee te krijgen en een kans geven zijn vragen, bedenkingen en dromen te formuleren die tijdens dat driejarige project in het spoor van Paulus opborrelen: over verkondiging, over kruis en verrijzenis, over vernieuwing in de Kerk enzovoort. En die vragen wil ik in een groepswerk meenemen in een stevige maar puntige tekst. Want dan is de kans het grootst dat daarvan iets meegenomen wordt in onze Belgische synthese."

Ook de methode die paus Franciscus kiest voor zijn dialoog over synodaliteit, net als de timing zijn niet zonder betekenis volgens onze bisschop. Lees hierover meer in het januarinummer van *Relevant*. We geven het woord ook aan zuster Carine Devogelaere, voorzitter van het Interdiocesaan Pastoraal Beraad. Hoe vult zij 'synodaliteit' in?

VORMSELS

IN EEN NIEUW KLEEDJE

› *Vol vreugde gevormd in de pastorale eenheid Heilige Veronica.*

Vanaf 2022 treedt een nieuwe regeling in voege voor de vormselvieringen in ons bisdom. Alhoewel, nieuw is ze niet helemaal. Ze borduurt verder op de positieve ervaringen van de creativiteit die de bisschop en de vormheren, net als parochies en pastorale eenheden noodgedwongen aan de dag moesten leggen tijdens de coronapandemie. Zo versnelden de beperkende maatregelen het denkproces en legden het in een nieuwe plooi.

Ilse Van Halst

“Gewoonlijk vormen we tijdens een eucharistieviering”, schetst vicaris Wim Selderslaghs het bredere kader. “Ruim tien jaar zetten we in op de verbetering van de vormselvieringen, om de betekenis van het vormsel duidelijk naar voren te laten komen zonder dat de eucharistieviering zelf aan kwaliteit moet inboeten.” En dan is daar die pandemie, waardoor vormselvieringen niet konden doorgaan. “Toen het in het najaar 2020 toch mogelijk bleek om te vieren, was dat met een beperkt aantal aanwezigen en zo kort mogelijk”, blikt Wim terug. “Net als de andere Vlaamse bisdommen werden we genoodzaakt de orde van dienst te herbekijken. We kozen voor een verkorte woorddienst, zodat we meerdere korte vieringen met een beperkt aantal vormelingen op één zaterdag konden organiseren. Dat die geen eucharistie bevatte, stelde geen probleem, net omdat we de vormsels op een zaterdag inplanden. De zondagen bleven vrij voor zondags- of eerstecomunievieringen.”

Zenuwachtig

Dat iedereen in het begin best zenuwachtig was, steekt vicaris Wim niet onder stoelen of banken: “Zullen we de verhoopte kwaliteit behalen? Zullen vormelingen afhaken?” Onnodige zorgen, want op twee uitzonderingen na werd de verkorte liturgische vorm positief

onthaald. “Ouders en vormelingen waren opgetogen dat ze toch konden vieren. Velen waren bovendien geraakt door de rust die van de viering uitging en de focus op de kern van het vormsel: de zalving met de Heilige Geest.” Terwijl de beleidsploeg volop brainstormde over de uitwerking van de vormselperiode 2020-2021, werd ze in snelheid gepakt door een nieuwe coronagolf en dienden ook deze vormsels uitgesteld naar het najaar. “Meteen besloten we de verkorte vorm van woorddienst te behouden, deze keer wel met ruimte voor zang, wat de maatregelen de vorige keer niet toelieten. Zingen kan een viering versterken en de samenhang bevorderen.”

Terstond rees de vraag wat dat betekent voor de toekomst. “Grijpen we na twee jaar terug naar de gebruikelijke manier van vieren of doen we voort zoals we bezig zijn?”, formuleert vicaris Wim de gedachtegang. “Wegens de appreciatie te velde voor de verkorte woorddienst kozen we ervoor die te behouden, steeds op een zaterdag.”

Tijdstip

De tweede nieuwigheid betreft het tijdstip van het vormsel. “In Vlaanderen vormen we in de paastijd, maar dat is geen liturgische of kerkelijke regel”, duidt vicaris Wim. “De coronapandemie noopte er ons twee jaar

na elkaar toe om de vormsels van de paastijd te verplaatsen naar het najaar. Waarom die regeling niet behouden en zelfs uitbreiden naar het hele liturgische jaar?” En dus kregen de pastorale eenheden dit jaar een apart voorstel voor de vormselvieringen in hun mailbox.

“We kenden elke pastorale eenheid een aantal zaterdagen in de paastijd toe voor het vormsel, met de open uitnodiging om zelf na te gaan welke vormselvieringen ze kunnen en willen verzetten naar een andere zaterdag naar keuze tijdens het liturgische jaar (met uitzondering van de vasten, de advent en bijzondere feestdagen), dat alles overzichtelijk aangegeven op een lijst. Het is geenszins de bedoeling alle vormsels weg te halen uit de paastijd, wel om ze niet langer daar te concentreren”, duidt Wim. “Zo kan de vormselviering bijvoorbeeld aansluiten bij het feest van een patroonheilige van een pastorale eenheid. Of geprogrammeerd worden tijdens een bezoek van de bisschop aan de pastorale eenheid. Of kan men de paasvakantie vermijden ...”

Flexibiliteit

Hij besluit: “Dat deze verandering de nodige flexibiliteit vraagt, beseffen we. We zijn overtuigd dat de nieuwe regeling mogelijkheden biedt. Zo wil niet iedereen een feestzaal reserveren op hetzelfde tijdstip. Vormsels zijn bovendien hoe langer hoe meer niet aan één parochie gebonden. In Geel bijvoorbeeld tekenen twaalf parochies één catechesetraject uit, met meerdere vormselvieringen waaruit vormelingen kunnen kiezen. En ze biedt perspectief op het vlak van geloofsgroei: mogelijk is de stap van de vormselcatechese naar de plusserswerking iets makkelijker gezet.”

© Nikita De Mailliet

WAAR HARTEN SPRONGETJES MAKEN

IJD ANTWERPEN IS 25 JAAR 'JONG'

Sterk en eigenzinnig. Zo kon je de jeugddienst van het bisdom Antwerpen typeren voor het ontstaan van IJD Jongerenpastoraal. Sterk en eigenzinnig, dat zijn ook nog steeds de kenmerken van IJD Antwerpen vandaag, 25 jaar nadat de dienst jongerenpastoraal in ons bisdom het daglicht zag. En dat wordt gevierd op 13 november op het TPC met een feest dat belooft even sterk en eigenzinnig te worden.

Eline Vandendriessche

IJD Antwerpen – in de volksmond bekend als 'de jeugddienst van 't bisdom' – ontstond in 1996 als diocesane afdeling van de interdiocesane jeugddienst die toen als boreling boven de doopvont werd gehouden en opgroeide als IJD Jongerenpastoraal. Onderweg verkende IJD Antwerpen een brede waaier aan wegen om jongerenpastoraal vorm te geven op een eigentijdse manier.

Groeischeut

De peuter die IJD Jongerenpastoraal nog was in 1997 kende een groeischeut toen er voor het eerst zo'n driehonderd jongeren vanuit Vlaanderen aan de Wereldjongerendagen wilden deelnemen, dat jaar in Parijs. IJD Jongerenpastoraal organiseerde, coördineerde, plande, begeleidde ... In Antwerpen rezen er twijfels. Dries de Bakker, actief bij IJD Antwerpen van 2001 tot 2013, blikt terug: "Antwerpen had het niet altijd gemakkelijk om wat meer IJD te worden. We waren sterk en eigenzinnig, meer gericht op een brede waaier ook zoekende jongeren." Anke Mertens, actief bij IJD Antwerpen van 2006 tot 2015, beaamt: "Wat hebben onze jongeren te maken met die wereldkerk, werd wel eens gezegd." Sterk en eigenzinnig: op die manier staat het team van IJD Antwerpen nog steeds met beide voeten stevig in de wereld. Fan van de Wereldjongerendagen zijn we inmiddels wel!

Het ontstaan van IJD Antwerpen bracht ook diocesaan verschuivingen met zich mee. Werd jeugdpastoraal in het bisdom tot dan vooral per dekenaat vormgegeven in de figuur van lokale jeugdpastores, met IJD Antwerpen werd jongerenpastoraal gecentraliseerd. Met de nodige kinderziekten en groeipijnen. Anke: "Na verloop van tijd voelden we het gemis aan rechtstreeks contact." Ook Dries zag het als een van de grootste uitdagingen om echt aansluiting te vinden bij jongeren in hun leefwereld, vooral toen de jeugdpastores ter plaatse verdwenen. Vanuit dat gemis zag Inspirelli het levenslicht in 2016. In die lokale pastorale werking voor en met jongeren onder de hoede van IJD, werden stafmedewerkers van IJD Antwerpen deeltijds vrijgesteld om hun rol als jongerenpastor in een zorgvuldig uitgekozen pastorale eenheid uit te oefenen. Het zijn vijf sterke plekken met uitstralingsgebied waar lokale jongeren een thuishaven kunnen vinden: Inspirelli Antwerpen, Turnhout, Hoogstraten-Rijkevorsel – die dit jaar vijf kaarsjes uitblazen –, Balen-Mol en Lier.

Verkopen

Inge Schellekens, jeugdpastor van 1995 tot 2000, ontwaart nog een andere uitdaging. "We hadden het gevoel dat we telkens opnieuw de waarde van jeugdpastoraal 'moeten verkopen'." Buitenkerkelijk, maar ook binnenkerkelijk. Een gevoel dat vandaag, inmiddels twintig jaar later, nog steeds herkenbaar is voor haar collega's.

De bemoedigende woorden van paus Franciscus in diens exhortatie *Christus Vivit* na de Jongerensynode steken jongerenpastores een hart onder de riem: "Jongeren zijn het 'nu' van God." Er gaat een grote kracht uit van jongeren. Ook vandaag is God werkzaam in hen. Laten we hiermee aan de slag gaan. We kijken niet nostalgisch naar 'toen er nog ...', noch berusten we cynisch van 'het zal mijn tijd wel duren'. Nee, het staat nu te gebeuren.

Gelukkig

Het mogen creëren van betekenisvolle ervaringen voor jongeren: daar wordt elke jongerenpastor gelukkig van. Hen mogen laten proeven van het christelijke geloof en helpen daarin te groeien. Samen met hen op weg gaan te midden van hun leefwereld en hen spiritueel sterken bij levenservaringen. En dat in diverse vormen. Met de ondersteuning van pluswerkingen en tal van initiatieven. Wanneer je oud-collega's en vrijwilligers polst naar de mooiste en meest intense momenten, klinkt telkens opnieuw: Tentenkamp, JEP!, Zomerzin & Zomervuur, de zomerkampen die de afgelopen jaren de revue passeerden. "Tentenkamp was echt mijn ding", aldus een enthousiaste Annemie Bylemans, betrokken bij IJD vanaf 2000. "Daar beleefde ik zalige tijden, maakte ik vrienden die dat nu nog steeds zijn. Daar zag ik later als coördinator jongeren zich ontplooiën en openbloeien. Op zo'n momenten maakte mijn hart sprongetjes."

HET VUUR AANWAKKEREN

DIAKEN PAUL SAS TOT PRIESTER GEWIJD

© Amandus Internationaal

➤ *Het geloof verdiepen en de onderlinge banden aanhalen tijdens een stille dag met Amandus Internationaal in de abdij van Postel op 26 juli 2021.*

Putten uit de waterbron van het leven (Joh 4, 5-42). De ontmoeting van Jezus met een Samaritaanse vrouw koos Paul Sas uit als leidraad voor zijn priesterwijding. Tijdens die door de evangelist Johannes beschreven scène laat Jezus zich kennen als ‘levend water’: zoals mensen water nodig hebben om te leven, zo schenkt Jezus levenskracht aan wie zich door Hem laat laven. Op 29 augustus wijdde mgr. Johan Bonny diaken Paul Sas uit Vosselaar tot priester in de Onze-Lieve-Vrouwekathedraal van Antwerpen. In de oogsttijd van zijn leven wil Paul vanuit verbinding met God werken aan verbinding met mensen.

Marc Philips

Op je 68ste alsnog tot priester gewijd worden ... Het is niet evident en eerder ongebruikelijk, niet, Paul?

Het verlangen om priester te worden was al in mijn kinderjaren aanwezig. Ik heb meer dan een halve eeuw nodig gehad om er ten volle op in te gaan. Op 29 augustus was het eindelijk zover, net op tijd om het nieuwe werkjaar als priester te kunnen aanvangen. Zo kon ik een week na mijn priesterwijding de aanstellingsviering van het team van de pastorale eenheid Don Bosco als pastoor meevieren. Deze viering – die een jaar coronavertraging opliep – bevestigde op een feestelijke manier de weg die het team het voorbije anderhalve jaar aflegde in dienst van de gelovigen van de parochies in Beerse, Vlimmeren, Vosselaar, Merksplas en Zondereigen (Baarle-Hertog).

Je weliswaar late priesterroeping kiemde reeds tijdens je kinderjaren. Hoezo?

Ik groeide op in Lille, als tweede kind in een gelovig maar niet uitgesproken godsdienstig gezin. Samen met mijn twee broers en twee zussen genoot ik van het plattelandsleven. Reeds in deze onbezorgde kindertijd had ik het aanvoelen dat het leven meer te bieden heeft dan wat we zien en waar we bewust mee bezig zijn. Terugblikkend beschouw ik die ervaring als de grond van mijn roeping

om als christen door het leven te gaan en van mijn verlangen om priester te worden. Al op jonge leeftijd mocht ik onze pastoor als misdienaar vergezellen en assisteren bij het maandelijks aan huis brengen van de ziekencommunie. Een kaars vasthouden, iets mogen aangeven of wegleggen, erbij mogen zijn – ook bij stervenden – beschouw ik nog steeds als genadevolle momenten die in mij een dieper verlangen deden ontbranden.

“Ons christelijke geloof is een taal die diepere dingen tracht te benoemen.”

Dat innerlijke vuur werd ook gevoed door Vaticanum II (1962-1965). Ik heb de tijd van het Tweede Vaticaans Concilie bewust meegemaakt en voelde me bijzonder aangesproken door het aggiornamento waartoe paus Johannes XXIII zijn collega-bisschoppen – en bij uitbreiding de hele Kerk – opriep. De Kerk ‘bij de tijd brengen’ sprak me bijzonder aan. In het Klein Seminarie in Hoogstraten,

waar ik op internaat verbleef, kreeg ik van vele leerkrachten een modern-kerkelijke input. Ik ben hen daar nog steeds dankbaar voor. Meer dan een halve eeuw later stel ik vast dat de vernieuwingsdrang van het Concilie zich slechts met mondjesmaat feitelijk heeft gemanifesteerd. Tussen droom en werkelijkheid gaapt er vaak een wereld van verschil. Ook ik heb sindsdien een lange weg afgelegd van verlangen, uitzuivering, groei, confrontatie met de realiteit. Ik heb dat pad en die tijd nodig gehad om uiteindelijk met volle overtuiging ‘ja’ te zeggen op mijn smeulende verlangen om priester te worden.

Zijn er nog andere scharniermomenten die je verlangen aanwakkerden om als leerling van Jezus te leven en uiteindelijk ook priester te worden?

Om over je geloof te kunnen spreken, moet je eerst leren spreken. Mijn logopedische opleiding en daarbij aansluitende professionele loopbaan hebben bijgedragen tot mijn uiteindelijke ‘ja’ als antwoord op het verlangen om priester te worden. Gedurende veertig jaar heb ik toekomstige leerkrachten basisonderwijs taalkundig mogen vormen. Tijdens mijn studies en begeleidingswerk heb ik ingezien dat ons christelijke geloof een taal is die diepere dingen tracht te benoemen.

© Paul Hermans

➤ *Op 29 augustus wijdde mgr. Johan Bonny diaken Paul Sas tot priester in de Onze-Lieve-Vrouwekathedraal van Antwerpen.*

Ik kijk ook dankbaar terug op het taalkundig mee mogen vormen van lectoren, lekengebedsleiders en uitvaartvoorgangers halverwege de jaren 80 in Postel, Antwerpen en Brasschaat. Ook tijdens de zesjarige opleiding die ik op het Interdiocesaan Centrum voor Priesteropleiding op Rijpere Leeftijd (CPRL) volgde, ben ik verder gegroeid in het ontwikkelen en hanteren van geloofstaal. Mijn verlangen om priester te worden was toen nog niet rijp genoeg om geogost te worden. Deze vorming leidde me wel naar mijn wijding tot permanent diaken op 11 december 1988 door de toenmalige bisschop van Antwerpen, mgr. Van den Berghe.

“Ik wil meewerken aan een Kerk waarbinnen het minder schuurt.”

Je voelt je geroepen om je in te zetten, ook binnen een Kerk waar het soms schuurt ... Hoe ga je daarmee om?

Het klopt dat sommige zaken in de Kerk niet optimaal verlopen. Zo hebben heel wat door het Concilie aangekondigde veranderingen nog geen praktisch vervolg gekregen. Zelf kijk ik er vol verlangen naar uit dat het kerkelijke ambt zou opengetrokken worden: man en vrouw, gehuwd en ongehuwd ... God ziet ieder mens graag. Waarom zou niet ieder mens een ambtelijk dienende plek mogen hebben binnen de Kerk? Desondanks heb ik nu toch de stap gezet naar het celibataire priesterschap. Ik beseft dat ik hierdoor iets versterk wat ik liever anders zou zien. Tegelijkertijd ervaar ik dat – alhoewel ze

onvolmaakt is – de Kerk toch al eeuwenlang zorgt voor verankering, een figuurlijk dak boven het hoofd. Zo wil ik ook meewerken aan een Kerk waarbinnen het minder schuurt, een Kerk waar mannen en vrouwen in een samen te dragen verantwoordelijkheid het werk van de Heer Jezus voortzetten. Hiertoe een steentje mogen bijdragen schenkt me levensvreugde en energie om verder te doen.

Wat geeft jou nog levensvreugde?

Mensen luisterend nabij mogen zijn, met hen in gesprek gaan en zo concreet werk maken van gemeenschapsofbouw, onder andere bij doopsels, huwelijken en uitvaarten. Op zo'n scharniermomenten mag ik intens ervaren dat het christelijke geloof betekenis heeft en betekenis geeft. Trouw, vertrouwen, verbinding zijn de onderstroom die ik dan mag ervaren en met mensen mag delen. En dat geeft me energie en levenskracht, zoals ook de Schriftlezingen van de dag dat doen. Elke dag een woord dat schijnt op het leven. Zo wordt elke dag een bijzondere dag met 'een Woord of Licht uit den hoge'. Zo mag ik delen in de ervaring van de vrouw bij de waterput: 'Heer, geef mij te drinken.' Zo mag ik 'putten uit de waterbron van het leven, een bron die nooit opdroogt'.

Ziet de toekomst er anders uit nu je tot priester gewijd werd?

Ja en nee. Nee, want ik was, ben en blijf een instrument van Gods liefde. Door het sacrament van de priesterwijding te mogen ontvangen verwijs ik – net als voorheen als gedoopte, gevormde, diaken – naar God die liefde is. Vanuit deze verwijzing blijf ik taken behartigen die de voorbije jaren aan mij toevertrouwd werden. Ik denk hierbij in het bijzonder aan mijn begeleidingswerk binnen Amandus Internationaal: letterlijk en figuurlijk op weg

gaan met momenteel 29 priesters uit vier continenten, een erg verscheiden groep inzake achtergrond, cultuur en taal, een breed gamma aan diversiteit. Als taalkundige en vriend van Jezus voel ik me als een vis in het water in deze opdracht, omdat ik mee mag gestalte geven aan dat vormingstraject, in het bijzonder in het faciliteren van groeikansen om met een ruimere blik naar de Kerk in Vlaanderen te kijken. Zo ervaar ik erkenning en bevestiging.

“Ik was, ben en blijf een instrument van Gods liefde.”

Dat neemt niet weg dat mijn diepste verlangen Amandus overstijgt: het priesterschap in dienstbaarheid beleven, ver verwijderd van machts- of waardigheidsdenken. Vanuit de inhoud van ons geloof het mooie in elke mens naar boven proberen te halen. Elkaar vinden en samen stappen zetten. Zus en broer zijn in het geloof. Getuige trachten te zijn van Jezus' vriendschap voor alle mensen. Dat is voor mij de kern van mijn priester zijn. Wat wel nieuw is, is het feit dat ik binnen de pastorale eenheid Don Bosco nu verantwoordelijk priester ben. Ook in deze nieuwe hoedanigheid blijf ik moderator van het team en verantwoordelijk voor gemeenschapsofbouw en diaconie. Hierbij heb ik bijzondere aandacht voor mogelijke spanningsvelden tussen 'zien' en 'niet zien', tussen 'geloof' en 'ongeloof'. In de hoop te mogen bijdragen tot een Kerk die ertoe doet, tracht ik het vuur, dat voor begeistereerde verbinding zorgt, blijvend aan te wakkeren.

IN DE KIJKER

VAN DORPSGENOTEN NAAR GELOOFSGENOTEN

➤ *Emiel Baeckelmans (links) en Paul Cools (rechts).*

Je kan maar een pastorale eenheid vormen als je oog hebt voor elkaar. Daarom is ontmoeting essentieel om elkaar beter te leren kennen. Dat is niet alleen het motto van de pastorale eenheid Immanuel, het is ook de motor achter het ontstaan- en groeiproces. Vier jaar geleden stapten Paul Cools uit Hove en Emiel Baeckelmans uit Lint als bruggenbouwers in de pastorale eenheid Immanuel.

Jan Caljon

Emiel, die het dossier van de pastorale eenheid-to-be coördineerde, blikt terug: “Oorspronkelijk waren er gesprekken om een pastorale eenheid te vormen met groot Kontich en Lint. Toen bleek dat ook Boechout, Hove en Vremde en een deel van Aartselaar zouden aansluiten.” Als vertegenwoordigers van hun gemeenschap stonden beide mannen als het ware tegenover elkaar, maar onderweg groeiden ze naar elkaar toe om nu als vrienden samen te werken, met humor als bindmiddel.”

Mijlenver

“De keuze van het bisdom om al die gemeenschappen samen te voegen tot één pastorale eenheid was niet vanzelfsprekend”, erkennen Paul en Emiel. “Niet alleen is de afstand van de gemeente Aartselaar tot Hove aanzienlijk, ook de geesten liggen soms mijlenver uit elkaar. Desondanks zoeken en kiezen we bewust voor gezamenlijkheid.”

Die drijfveer blijkt ook uit de naamkeuze. “We zochten een overkoepelende heilige die alle gemeenschappen zou verbinden. Zo kwamen we uit bij Immanuel, God met ons, de Heilige boven alle heiligen. We vieren hem ook op zijn naamdag, telkens in een andere parochie, en telkens zijn alle parochies uitgenodigd.”

Met meerdere priesters bevindt de pastorale eenheid zich in een luxesituatie. “Samenwerking onder de verschillende pastores is belangrijk,” weten Paul en Emiel, “maar moet groeien. Op dit moment stemmen we de vieringen beter op elkaar af. Dat is geen eenvoudig traject. Sommige gemeenschappen en gelovigen moeten jarenlange tradities achterlaten en zich aanpassen aan een nieuwe context.”

“Je kan maar een pastorale eenheid zijn, als je oog hebt voor elkaar.”

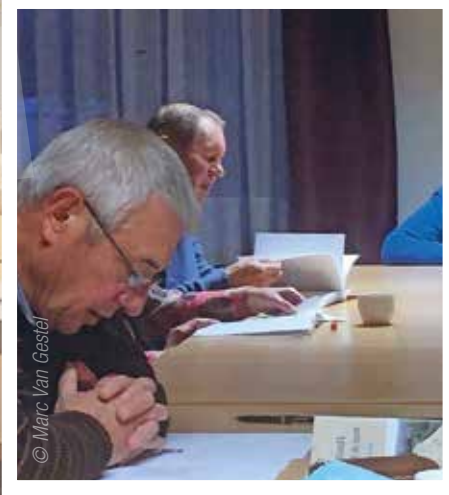
Als bruggenbouwer zijn beide vrienden pragmatisch ingesteld. Ze zoeken naar een evenwicht tussen idealisme en visie enerzijds en een openheid voor individuele meningen en dromen anderzijds. “Het is logisch dat pastores verbonden zijn met hun Kerk en parochie”, bedenkt Paul. “Dat is meteen een van de uitdagingen binnen onze pastorale eenheid: alle pastores met een openheid van geest en vanuit een evangelische beweging met elkaar laten omgaan.” Emiel vervolgt: “We hopen dat mensen

evolueren van dorpsgenoten naar geloofs- genoten. Dat is geen evidente transitie. We moeten begrip hebben voor de complexiteit en mensen leren omgaan met verandering. En dat lukt wonderwel.” Het team van de pastorale eenheid is dan ook best trots op enkele geslaagde projecten, zoals de werkgroep Catechese met catechisten uit de verschillende parochies, die gaandeweg evolueren naar gezamenlijke initiatieven en beleidslijnen.

“Organisatorisch heeft Immanuel een bijzondere structuur”, stipt Emiel nog aan. “In het wordingsproces lieten we ons adviseren door een groep mensen bij alle mogelijke beslissingen die we moesten nemen op onze weg. Die adviesgroep wilden we behouden. Het is De Ploeg geworden, een groep met vertegenwoordigers van alle parochies en het volledige team, waar alle beslissingen en beleidslijnen van het team kunnen klinken en waar ruimte is voor bedenkingen, opmerkingen en suggesties over het beleid.”

Geloofscentrum

Emiel, die inmiddels zijn mandaat neerlegde omdat hij tachtig werd, en Paul blikken al vooruit: “Op korte termijn willen we werk maken van een geloofscentrum, een plaats waar vorming aangeboden kan worden, catechisten kunnen vergaderen, presentie of nabijheid kan gerealiseerd worden. Op middellange termijn zoeken we naar nauwere samenwerkingsverbanden van waaruit we verder kunnen werken om op een boven-parochiaal niveau activiteiten samen te organiseren. Het is geenszins de bedoeling om nieuwe eilandjes te creëren binnen onze pastorale eenheid, we streven naar een organische eenheid. Je kan maar een pastorale eenheid zijn als je oog hebt voor elkaar.”

ESTAFETTE

EEN VRIJWILLIGER IN DE KERK AAN HET WOORD

Jan Lembrechts uit Geel, promoot en ondersteunt als ambassadeur van 'Handelingen' het gelijknamige project in de pastorale eenheid Heiligen Dimpna en Gerebermus.

© Marc Van Gestel

Vaak is een vraag vanuit de Kerk om je te engageren vooral een praktische vraag. 'Het is niet veel werk. We hebben niemand anders ...' Bij de vraag om me lokaal in te zetten als ambassadeur voor het project *Handelingen* liep het toch enigszins anders. Vooreerst had de oproep 'Neem en lees' van mgr. Johan Bonny om *Handelingen* te gaan lezen, indruk gemaakt en weerklank gevonden in Geel. Er werd over gepraat tijdens vergaderingen en in het pastoraal team. Zelf realiseerde ik me dat ik eigenlijk niet zo veel wist over die periode na de verrijzenis van Jezus en over hoe de apostelen omgingen met die ervaring, ondanks mijn gelovige achtergrond. En dat maakte me nieuwsgierig.

Ik groeide immers op in een groot gelovig gezin, was misdienaar tot ik achttien werd en engageerde me na mijn huwelijk eerst in de Plus Dertien Werking in Elsum in Geel en vervolgens in de vormselcatechese in de parochie Sint-Dimpna. De laatste jaren ben ik actief in de pastorale eenheid Heiligen Dimpna en Gerebermus als lid van de werkgroep gemeenschapsopbouw en gebedsleider. En ondertussen verdiep ik me in het geloof als student godsdienstwetenschappen aan het HIGW in Antwerpen.

Een klik

Toen de vraag kwam om een vorming te volgen over *Handelingen* in Turnhout, aarzelde ik niet. Met z'n drieën uit de pastorale eenheid vertrokken we op een donkere avond in één auto en het klikte meteen. Marc Van Gestel en Eric Fourneau hadden zich ook opgegeven, omdat ook zij kansen zagen in wat onze bisschop voorstelde. Dankzij de nodige diepgang en – gelukkig maar – ook dankzij de relativerende humor werden we een stevig trio. We voelden al snel dat we de

handschoenen zouden opnemen. Immers in die *Handelingen* gaat het over mensen die gegrepen waren door Jezus en na zijn dood plots alleen verder moesten en al hun geloof en liefde nodig hadden om zijn droom waar te maken. Dat verhaal van mensen die God zo liefhadden, sprak ons aan. En zo gingen we van start. Met als basis ons geloof in Jezus als zoon van God en gedreven door die intrinsieke kracht die de Geest is.

“Het deed deugd om eens tijd te hebben en te nemen om over geloof van gedachten te wisselen en niet over duizend-en-een andere zaken.”

Met ons drieën tasten we elkaars ideeën voorzichtig af en maakten we onze eerste plannen. Het resulteerde in vier momenten van telkens twee gespreksgroepen over *Handelingen* (namiddag en avond) en het werd ongemeen boeiend. Niet wegens de discussies, want dat 'mocht niet' – we werden immers in de eerste plaats uitgedaagd om te lezen, niet meer en niet minder – maar wegens de soms diep emotioneel gedragen passages uit het Bijbelboek die de deelnemers geraakt hadden. De onweerstaanbare kracht van Paulus, het geloof van Petrus, de God die er voor iedereen is en niet alleen voor de Joden ... Ook in de gezelligheid na de sessies vonden we elkaar bij koffie en koek, en het viel op dat het deugd deed om eindelijk eens tijd te hebben en te nemen om over geloof van gedachten te

wisselen en niet over duizend-en-een zaken die moeten geregeld worden. Toen de vraag kwam om ambassadeur te worden van het project *Handelingen*, vroegen mijn twee kompanen of ik dat wilde opnemen. Zo werden zij mijn klankbord en steun.

Covid

Natuurlijk kruiste covid ook dit gebeuren en vertraagde de pandemie alles. Het digitale aanbod van het bisdom en de abdijen heeft gelukkig veel kunnen goedmaken. Bij de eerste samenkomsten na de versoepelingen viel het op hoezeer gelovigen hiervan genoten hebben. Uiteindelijk zijn we er na anderhalf jaar in geslaagd om het thema 'Neem en lees' af te sluiten en ons te richten op het vervolg 'In naam van Jezus, gebruik je voeten'. Concrete vragen over verkondiging, gebed, inzet voor de armen en eucharistie dringen zich op. Dit najaar starten we ermee, het derde thema 'Stap en spreek' zullen we dus met enige vertraging aansnijden.

Een scherpe blik

Of het ambassadeurschap mij veranderd heeft? Toch wel. De lectuur van *Handelingen* heeft me verrijkt en het doet deugd om mensen tegen te komen die zich herkennen in de groei van die eerste Kerk. Alléén zou ik het ambassadeurschap niet kunnen volbrengen. Gelukkig helpen mijn twee tochtgenoten, het team van de pastorale eenheid, het bisdom, de coördinator van 'Handelingen', en al wie bij het project betrokken is, me standvastiger in geloof te zijn. Het maakt me blij en dankbaar, dat ik dankzij mijn ambassadeurschap mijn blik scherp kan houden op het wonderlijke verhaal van de zoon van God die onder ons is gekomen.

Jan Lembrechts

DE KIOSK

MEDEDELINGEN

➤ *Op 3 oktober werd de kerk Sint-Jan Evangelist in Wilrijk tijdens een officiële plechtigheid aan de katholieke eredienst onttrokken. De kerk werd overgedragen aan de koptisch-orthodoxe Kerk van België, die er al viert sinds februari 2018.*

EIGEN DIENSTEN

Veerle **Hardy** is sinds 1 september 2021 onthaalverantwoordelijke van het bisschopshuis.

WIJDING EN BENOEMING

Paul **Sas**, geboren in Lille op 1 mei 1953, werd op zondag 29 augustus 2021 tot priester gewijd in de Onze-Lieve Vrouwekathedraal van Antwerpen. Hij werd benoemd tot pastoor voor de parochies van de pastorale eenheid Don Bosco (Beerse, Merksplas, Vosselaar) en als moderator van de priesterequipe in Merksplas, Sint-Willibrordus per 1 september 2021, voor een periode van zes jaar. Hij behoudt zijn overige functies.

ZENDINGEN

Jelle **De Backer** werd per 1 juli 2021 gezonden als pastoraal werker en bevestigd in zijn functie als vertegenwoordiger van de katholieke eredienst in de Strafinrichting van Wortel en in het Penitentiaal Schoolcentrum in Hoogstraten, in de pastorale eenheid Sint-Franciscus, voor een periode zes jaar.

Gert **De Bakker** werd per 1 juli 2021 gezonden als pastoraal werker en bevestigd in zijn functies als verantwoordelijke liturgie en gebed en parochieassistent in de pastorale eenheid Heilige Gummarus en Zalige Beatrijs (Lier). Tevens werd hij in deze pastorale eenheid, per 1 juli 2021, benoemd tot pastoraal ziekenhuiswerker in het Heilig Hartziekenhuis in Lier, voor een periode zes jaar.

NIEUWE PAROCHIEKERK

Bij decreet van 4 oktober 2021 heeft de bisschop **de kapel Berkenrijs** (Mortelmansstraat 13 in Antwerpen-Wilrijk) verheven tot parochiekerk van de parochie Antwerpen-Wilrijk, Sint-Jan Evangelist, Valaar, met ingang 4 oktober 2021. Tegelijk heeft hij er **de kerk van Sint-Jan Evangelist** (Kolonel Slaterplein 1) en het bijhorende altaar, per 4 oktober 2021 onttrokken aan de eredienst en teruggebracht tot een profaan en niet-onwaardig gebruik, zoals bepaald in canon 1212, 1224 § 2 en 1238 CIC.

BENOEMINGEN

Per 1 september, het begin van het nieuwe werkjaar, benoemde en herbenoemde mgr. Johan Bonny nieuwe en bestaande leden in de **bisschopsraad**. Emmanuel **Ikeobi** volgde Bart Paepen op als bisschoppelijk vicaris van het vicariaat Antwerpen. Kanunnik Bart **Paepen** werd benoemd tot bisschoppelijk gedelegeerde voor de diocesane Dienst Evangelisatie en Nieuwe Media, de liturgie, de roepingen-pastoraal, de catechese, de priesteropleiding in het bisdom Antwerpen, en herbenoemd tot pastoor van de Onze-Lieve-Vrouwekathedraal in Antwerpen. Kanunnik Bruno **Aerts** werd herbenoemd tot vicaris voor de Diocesane Diensten en vicaris-generaal. Kanunnik Wim **Selderslaghs** werd herbenoemd tot bisschoppelijk vicaris voor het vicariaat Kempen. Dirk **Van Rossem** werd herbenoemd tot bisschoppelijk gedelegeerde voor Onderwijs. Nicole **Vennekens** werd herbenoemd tot bisschoppelijk gedelegeerde voor het Godgewijde Leven en tot coördinator van de Diocesane Dienst Canoniek Recht. Steven **Goetschalckx** blijft bisschoppelijk gedelegeerde voor de Dienst Financiën en Patrimonium en Nathalie **Milio** blijft verantwoordelijk voor de interne en externe communicatie.

STOPZETTINGEN

Marjolein **Bruyndonckx** nam per 1 september 2021 ontslag als jongeren-pastor in de pastorale eenheid Heilige Gummarus en Zalige Beatrijs (Lier).

Ronald **Sledsens**, priester van ons bisdom, deken van de dekenaten in het vicariaat Antwerpen, nam per 1 september 2021 ontslag als pastoor-deken in de parochie Antwerpen, Heilige Geest. Hij behoudt zijn overige functies.

Lieven **Snyers**, priester van ons bisdom, neemt ontslag als moderator van de priesterequipe voor de parochies van de pastorale eenheid Don Bosco (Beerse, Merksplas, Vosselaar) en als moderator van de priesterequipe in Merksplas, Sint-Willibrordus. Hij werd per 1 september 2021 benoemd tot pastoor van de parochies in de pastorale eenheid Zacheüs (Kasterlee-Lille), voor een periode van zes jaar. Hij behoudt zijn overige functies.

De bisschop stelt er prijs op bij deze gelegenheid zijn medewerkers van harte te danken.

NIEUWE VOORZITTER ATTENT

Sinds 1 september 2021 is Luc Braeckmans, doctor in de Letteren en de Wijsgebeerte, de nieuwe voorzitter van Attent, het netwerk voor maatschappelijke inzet in het bisdom Antwerpen. Hij volgt Jef Van Hecken op die voorzitter was van 2018 tot 2021.

› Op de foto zijn ze nog volop aan het luisteren, maar inmiddels stappen ze rond en spreken ze met radde tong. 'Ze' zijn de ambassadeurs van het project *Handelingen* uit het vicariaat Antwerpen, hier bijeen op een werkbijeenkomst in de kathedraal. In heel het bisdom nodigen ambassadeurs van het project ons uit onder het motto 'Stap en spreek' om mee op weg te gaan tijdens het laatste werkjaar van het pastoraal project, dat wordt afgesloten met een grootse diocesane ontmoetingsdag op pinkstermaandag 6 juni van 9.30 tot 18 uur in de binnenstad van Turnhout. Verspreid het nieuws 'als een lopend vuurtje' en noteer de datum alvast in je agenda. Iedereen is welkom. Verdere info volgt in "Relevant" en via de andere mediakanalen van ons bisdom. Meer info op www.handelingen.be en www.bisdomantwerpen.be onder de tegel 'Pinksteren 22'.

OVERLIJDEN

Maurits **De Bauw**, priester van ons bisdom, overleed in Wolvenstem op 24 augustus 2021. Hij was onder meer actief als leraar in het Sint-Jan Berchmanscollege in Mol, als directeur van het Heilig Hartcollege, Bovenbouw 1 in Heist-op-den-Berg, en als godsdienstleraar in het Provinciaal Hoger Technisch Instituut voor Scheikunde en Karel de Grote Hogeschool, campus Sint-Lodewijk in Antwerpen. Hij werd geboren op 11 juli 1921 in Wolvenstem en priester gewijd in Mechelen op 28 april 1946.

Louis **De Groof**, priester van ons bisdom, overleed in Pelt op 27 augustus 2021. Hij was onder meer leraar in het Sint-Aloysiuscollege in Geel en als docent aan de Thomas More Hogeschool Kempen in Geel. Hij werd geboren op 15 juli 1937 in Balen en priester gewijd in op 7 juli 1963.

Herman **Jansen**, diaken van ons bisdom, overleed in Bouillon op 9 augustus 2021. Naast zijn werk als godsdienstleerkracht in het Gemeenschapsonderwijs, was hij

onder meer diaken in Schoten, Sint-Jozef, *Bloemendaal*, en lid van de Diocesane Commissie Permanent Diaconaat. Hij werd geboren op 5 maart 1951 in Antwerpen en diaken gewijd in Schoten, Sint-Jozef, *Bloemendaal*, op 5 juni 1988.

Ferdinand **Fernand Reyms**, diaken van ons bisdom, overleed in Geel op 22 september 2021. Hij was actief als diaken in de parochie Sint-Franciscus van Assisi in Geel-Elsom. Hij werd geboren op 2 februari 1931 in Geel en diaken gewijd in Geel op 25 oktober 1992.

Jozef **Jos Schoenmaekers**, diaken van ons bisdom, overleed in Beerse op 21 september 2021. Hij was onder meer diaken in de parochie Sint-Lambertus in Beerse. Hij werd geboren op 16 november 1938 in Vosselaar en diaken gewijd in Beerse op 15 november 1992.

Jozef **Smets**, priester van ons bisdom en erekanunnik van het aartsbisdom

Mechelen-Brussel, overleed in Turnhout op 9 september 2021. Hij was onder meer leraar en vervolgens superior in het Klein Seminarie in Hoogstraten; pastoor in Merksplas, Sint-Willibrordus, en in Geel, Sint-Amandus. Vervolgens was hij deken in het voormalige Dekenaat Geel en streekvicaris in de voormalige Streek Kempen. Nadien was hij nog pastoraal rusthuiswerker in Turnhout, woon-zorgcentrum Sint-Lucia, en rector van de gasthuiszusters-augustinessen van Turnhout. Hij werd geboren op 15 april 1914 in Retie en priester gewijd in Mechelen op 18 april 1938.

Paula **Van der Paal**, medewerkster van het Eucharistisch Rijk (gemeenschap van Villers), pastoraal werkster van ons bisdom, overleed in Antwerpen op 23 september 2021. Ze was onder meer parochieassistente in de parochies Merksem, Sint-Bartholomeus en Merksem, Sint-Jozef. Ze werd geboren op 27 februari 1934 in Deurne en erkend als pastoraal werkster op 22 oktober 1977.

OPVANGPUNTEN SEKSUEEL MISBRUIK

In 2020 kregen de tien opvangpunten van de katholieke Kerk voor slachtoffers van seksueel misbruik in een pastorale relatie 59 meldingen. Dat is meer dan in de periode 2016-2017, waarin slechts acht meldingen te noteren vielen en dan in 2018 en 2019, toen in beide jaren samen 64 meldingen binnenliepen. Dat blijkt uit het Rapport 2020 over de werking van de opvangpunten inzake seksueel misbruik in de katholieke Kerk. Vanaf 2021 worden de tien opvangpunten in de

Kerk, opgericht in 2012 om in uitdrukkelijk overleg met de slachtoffers tot gepaste herstelmaatregelen te komen voor verjaarde feiten die niet meer voor de gewone rechtbank kunnen worden beslecht, vervangen door

twee gemeenschappelijke opvangpunten voor de melding van seksueel grensoverschrijdend gedrag in een pastorale context, een voor de Nederlandstalige en een voor de Franstalige bisdommen en congregaties.

Het Nederlandstalige centrale infopunt is bereikbaar op 02 507 05 93 en via info.misbruik@kerknet.be. Het lokale aanspreekpunt voor het bisdom Antwerpen is aanspreekpuntmisbruik.antwerpen@kerknet.be en dat voor de Nederlandstalige religieuzen aanspreekpuntmisbruik.urv@kerknet.be.

LERENSLANG

OP EIGEN TEMPO. OP EENDER WELK MOMENT.

Sinds september 2020 beschikt het bisdom Antwerpen over een digitaal vormingsplatform (www.vormingsplatform.be). Het was de bedoeling om klein te starten en zo deze nieuwe leeromgeving te leren kennen. De covidmaatregelen deden ons in een stroomversnelling belanden. Wat klein bedoeld was, werd plots een ongekende kans om vormen te digitaliseren. Waarom kiest ons bisdom voor een digitaal vormingsplatform?

Myriam Smits

Wie de ontwikkelingen binnen de onderwijswetenschappen enigszins volgt, merkt dat sinds het begin van de 21ste eeuw de aandacht groeit voor technologische ontwikkelingen als e-learning, blended learning of elektronische leeromgevingen. Zeker onderwijsinstellingen die cursussen aanbieden op afstand, onderzoeken de mogelijkheden die internet en computers bieden om hun cursisten te ondersteunen.

Virtueel

Was het in de eerste elektronische leeromgevingen enkel mogelijk schriftelijk met elkaar te communiceren via al dan niet afgesloten fora (n.v.d.r.: een plaats in een elektronische leeromgeving om berichten te posten), documenten te raadplegen of samen aan een document te werken, inmiddels bieden uitgebreide leeromgevingen docenten de mogelijkheid om hun studenten online te

ontmoeten in virtuele klassen. Die nieuwe toepassingen worden bovendien almaar toegankelijker voor een breed publiek. Mede dankzij corona. Achter hun computer thuis zochten mensen immers noodgedwongen andere kanalen om elkaar te ontmoeten.

Geen file

Ook voor het vormingswerk binnen ons bisdom opent die technologische ontwikkeling onvermoede wegen. E-learning – leren waarbij je gebruik maakt van computer en internet – creëert kansen voor vormen met deelnemers uit een uitgestrekt geografisch gebied. Mensen hoeven immers geen kilometers te reizen naar een vorming of uren in een file te staan. Ze kunnen thuis volgen op hun computer of tablet. Is digitale vorming nu plots de zaligmakende weg voor vorming? Zeker niet. Zegt Paulus het al niet in zijn *Eerste Brief aan de Tessalonicenzen*.

“Keurt alles, behoudt het goede” (1 Tes 5, 21)? Trouwens, e-learning is er in alle soorten en maten: van volledig digitaal naar blended learning (waar fysieke bijeenkomsten en digitale leeropdrachten elkaar afwisselen). Vooral die laatste vorm is interessant voor kerkelijke middens: hij verenigt immers het positieve van de fysieke ontmoeting met het positieve van leren op afstand via de computer.

Elektronische leeromgeving

Voor zo'n vorm van e-learning is het vormingsplatform onontbeerlijk. Dat digitale platform is een eenvoudige elektronische leeromgeving waar tekst- en videomateriaal per les aangeboden wordt. De overzichtspagina biedt een kijk op het gevarieerde cursusaanbod. De basisvorming voor gebedsleiders en de basisvorming voor gebedsleiders bij een uitvaart zijn vormen in een blended learning-format: de door de pastorale eenheid gezonden kandidaat verwerkt op eigen tempo en op een zelfgekozen tijdstip de theoretische leerstof, die vervolgens in de eigen parochie fysiek in praktijk gebracht wordt. De cursusbegeleider en een peergroup van lokale gebedsleiders en pastorale beroepskrachten geven feedback tijdens een fysieke ontmoeting. De vorming Huwelijksvoorbereiding in het bisdom Antwerpen verloopt dan weer volledig digitaal.

De toekomst van kerkgebouwen staat hoog op de politieke agenda. Ook binnen de Kerk leeft de vraag naar de impact van de coronapandemie op de nood aan beschikbare liturgische ruimte in de nabije en verdere toekomst. Tegelijk vormen kerkgebouwen een onmisbaar ankerpunt in dorpen en landschappen. Emoties lopen dan ook hoog op wanneer er vragen gesteld worden over een tijdelijke of definitieve neven- of herbestemming van een kerkgebouw. Op het vormingsplatform van ons bisdom starten we dit najaar met een gloednieuw aanbod over kerkgebouwen. Drie inhoudelijke luiken bieden antwoorden op tal van concrete vragen. Naast dat onlineaanbod blijft de begeleiding vanuit de vicariaten een onmisbare meerwaarde: elke situatie is immers uniek. Na de jaarwisseling voorzien we een fysieke samenkomst. (JG)

DOORKIJK

BEZINNING

© Ramon Rokks

© Mertens

➤ Een kerststal in Portiuncula nabij Assisi met Franciscus.

➤ Barbara Mertens.

KIJK ALTIJD NAAR JE BEGIN

“Kijk altijd naar je begin. Houd je houvast vast, doe wat je doet en geef niet op”

(Tweede brief aan Agnes, in: G.P. Freeman red. e.a., 'Clara van Assisi. Geschriften en oudste bronnen', 2015, Utrecht).

Stilaan kijken we weer reikhalzend uit naar Kerstmis, naar het licht dat doorbreekt in het duister om hoop en verlossing te brengen. Een nieuw begin, dat zich niet aankondigt met daverend gedonder of gebliksem. Nee, het is slechts vindbaar dankzij het licht van één fonkelende ster aan de hemel die ons naar een nietig stalletje leidt met een kind “in schamele doeken gewikkeld”. Zo nederig, zo armoedig is het begin, zijn begin hier bij ons op aarde: Immanuel, God met ons.

Net zoals Franciscus kan Clara van Assisi het beeld van de arme Christus niet genoeg ‘bemediteren’. Het blijft haar verwonderen, zelfs verbijsteren, dat God, de Heer van hemel en aarde, zich uit liefde voor ons zodanig klein maakt dat Hij zich laat wegleggen in een armoedige kribbe. Hoe onvoorwaardelijk moet God de mens liefhebben dat Hij zich zo nederig aan ons geeft? En Hij blijft trouw aan die armoedige weg, zijn leven lang. Tot Hij zichzelf geeft, naakt op het kruis, om ieder van ons tot de onbevattelijke liefde van God te trekken.

Het is die liefdevolle, nederige armoede, die Clara in haar leven wil navolgen en beleven. Hij is haar spiegel. Net zoals Hij zichzelf gegeven heeft, geeft Clara zichzelf uit liefde arm aan God terug, volledig vertrouwend op

zijn vrijgevigheid en barmhartigheid. Dat is haar antwoord op Christus' leven. Zo wordt Hij ook Clara's begin: het begin van haar roeping, van haar radicale keuze voor een leven in armoede. Het begin dat ze altijd indachtig houdt en dat haar ware houvast is, wanneer de weg hobbelig en moeilijk begaanbaar blijkt.

Een leven in vrijwillige armoede, hoe hielden Clara en haar zusters dat uit? Met vijftig leefden ze dicht op elkaar in een prachtig, maar klein klooster net buiten Assisi. Samen de honger verbijtend met slechts één schamele maaltijd per dag. Verzwakte lichamen, ziekte, het was hun niet vreemd. En toch ... Als ‘arme zuster’ toont Clara met heel haar leven en zijn hoe God de mens nabijkomt, in het bijzonder de lijdende of zieke mens in de marge.

De confrontatie met hun eigen behoefte moedigt de zusters aan hun noden aan elkaar kenbaar te maken. De leefregel van Clara toont hoe gevoelig ze met elkaars kwetsbaarheid omgaan: wie ziek of kwetsbaar is, heeft niet alleen verzorging en goede voeding nodig, maar mogelijks ook wat raad, een gesprek of een bemoediging. De zusters hadden elkaar nodig om de armoede te kunnen dragen en doorleven. Elke dag oefenden ze zich in respectvolle zorg en ontvankelijkheid voor elkaar, waardoor

een dieperliggende band van onderlinge liefde groeide. Zo gaven ze zichzelf aan elkaar in het verlangen een warme en gastvrije thuis voor elkaar te zijn, waar ook Hij thuis kon komen die zich arm gemaakt heeft voor ons.

Clara ontkent de behoefte van de mens geenszins. Maar ze begrijpt dat de rijkdom waarmee de mens zijn behoeften vervult, uiteindelijk afstand schept tussen mensen omdat we elkaar ‘niet meer nodig hebben’. Om hoop en liefde voor haar zusters te kunnen betekenen, put Clara uit de oneindige liefde voor de mens die God toont door ons zo nederig nabij te komen. “Ze troost de bedroefden”, zegt de leefregel over haar rol als abdis. “Ze is ook een laatste toevlucht voor hen die door leed getroffen zijn.” Zo wilden de zusters hoop en licht voor elkaar zijn, zoals fonkelende sterren in de donkere nacht van de armoede, zoals het weerloze kind in de armen van zijn liefdevolle moeder.

Of het nu in een gamel stalletje is in Betlehem, in een klein klooster nabij Assisi of in de geborgenheid van ons eigen huis, daar waar onze broosheid als mens onder mensen veilig is en we respectvol gedragen worden in onze behoefte, kunnen we echt mens worden. Het is die weg die God met ons bewandelen wil door ons net daarin barmhartig nabij te komen. Moge dat ons houvast bieden opdat we net als Clara “met snelle stap en met lichte tred” verder kunnen blijven gaan op de weg die naar vrede leidt ...

Barbara Mertens,

Tau – Franciscaanse spiritualiteit vandaag

DE KNEEPJES VAN HET VAK LEREN

Deze zomer stond helemaal in het teken van tal van initiatieven die door de pandemie uitgesteld werden. Eindelijk vond de cursus animator van IJD plaats. Zeventien jongeren uit de Vlaamse bisdommen vertrokken tijdens de laatste week van de zomervakantie met volle goesting naar Bos en Brem in Kasterlee om zich om te scholen tot ideale begeleiders. Kevin en Sofie vertegenwoordigden de Antwerpse delegatie van fris begeleiderstalent.

© IJD

“Ik ben nu al begeleider bij de plussers van Arendonk, maar ik merkte dat ik enkele basiselementen miste, omdat ik nog nooit eerder in het jeugdwerk actief was”, vertelt Kevin (18)

uit Arendonk. “Ik aarzelde dan ook niet om mee te gaan op cursus toen ik de kans kreeg.” Ook Sofie (16) uit Mortsel was enthousiast. “In tegenstelling tot Kevin had ik nog geen ervaring als begeleider. Ik ga wel al jarenlang mee op kamp met IJD Antwerpen, waar je omringd wordt door begeleiders”, lacht Sofie. “Tijdens Zomerzin praatten enkele begeleiders over de cursus animator. Als deelnemer heb je maar een beperkt beeld van wat het betekent om begeleider te zijn. Dankzij die verhalen over de cursus merkte ik al snel dat animator zijn veel meer inhoudt dan enkel leidinggeven. Na het kamp heb ik me meteen ingeschreven voor de cursus.”

Een cursus is natuurlijk net iets anders dan een kamp. Er wordt veel gelachen en plezier gemaakt, maar er wordt vooral veel bijgeleerd. “Elke dag was goed gevuld met meerdere sessies. Daar leer je een spel in elkaar te steken, vervolgens hoe je dat op een goede manier kan uitleggen, welke spelletjes het best passen bij welke leeftijd, maar ook hoe

je moeilijke situaties kan oplossen en nog veel meer. Kortom, alles wat je nodig hebt om er als begeleider te staan”, legt Sofie uit. “De sessies werden steeds met veel enthousiasme begeleid door onze instructeurs”, vertelt Kevin. “Elke dag stonden ze voor ons klaar met nieuwe informatie en cases die ons onderdompelden in alle facetten van het jeugdwerk.”

IJD OP SCHOOL

Dat we bij IJD Antwerpen niet stilzitten, weten jullie al. Maar wist je dat we er uitsluitend voor jongeren zijn? Ook leerkrachten kunnen bij ons terecht voor van

alles en nog wat! Elk werkjaar hebben we een goed gevulde agenda vol initiatieven die jongeren laten kennismaken met verschillende aspecten van het geloof. Er is voor ieder wat wils, dus zeker ook voor jou en je leerlingen. Misschien kom je binnenkort met je klas eens langs op onze maandelijkse jongerenavond of op een van onze Taizé-vieringen in jouw buurt. Jullie zijn van harte welkom! Ben je eerder op zoek naar inhoudelijke ondersteuning binnen jullie pastoraal team op school of in je klas? Klop gerust bij ons aan! We hebben heel wat materiaal ter beschikking dat misschien wel van pas komt in jouw lessen. We komen ook zelf graag even langs.

© Taylor Wilcox

Een overzicht van alles wat beschikbaar is voor leerkrachten vind je terug op www.inspiratievoorleerkrachten.ijd.be.

© Sam Bayle

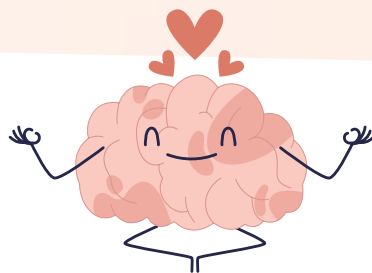
“Je leert ook veel bij van de andere cursisten”, weet Sofie inmiddels uit ervaring. “Iedereen is enthousiast en gepassioneerd om er als animator helemaal voor te gaan. Doordat we een kleine groep waren, was het ook makkelijker om onze ervaringen met elkaar te delen tijdens een sessie, maar ook tijdens het afwassen of de maaltijd.” “Die hechte band met de

groep maakte dat ik meer zelfvertrouwen kreeg in mijn rol als begeleider”, stelt Kevin. “Onze groep was een bonte verzameling van leeftijden, karakters en persoonlijkheden, maar toch botste het nooit. Zowel binnen onze leefgroepen als in de grote groep voelde het heel veilig aan. Iedereen mocht zichzelf zijn. Tijdens de reflectiemomenten ging het er altijd respectvol aan toe, zonder puntjes van kritiek uit de weg te gaan. Het was echt de ideale omgeving om bij te leren en te groeien!”

Voor Sofie kwam dat vooral tot uiting op de ‘totaaldag’, waarop de cursisten alle vergarde kennis mogen omzetten in de praktijk. “Toen moesten we echt goed samenwerken als groep. We zetten vol in op de talenten van elk van ons, we stuurden elkaar bij waar nodig en lieten onszelf bijsturen. Door elkaar de hele dag te steunen, te beluisteren, te helpen en te supporteren, hebben we het allen tot een goed einde gebracht!”

Kevin Westbroek en Sofie Van den Bergh

Wil je je net als Kevin en Sofie onderdompelen in het animator-zijn? Kom dan mee op een van onze cursustrajecten. IJD biedt een cursus animator, hoofdanimator en instructeur aan op verschillende momenten in het jaar. Informatie vind je op www.cursus.ijd.be.

van jouw groep. Op die manier kan het spel een ideaal moment van teambuilding worden om elkaar (nog) beter te leren kennen.

Een Steekje Los? vind je terug in de infotheek van IJD Antwerpen. Interesse om het uit te lenen? Stuur gerust een e-mail naar ijdentwerpen@ijd.be.

READY TO PLAY: EEN STEEKJE LOS? EEN EIGENWIJS SPEL

Praten over mentale en psychische gezondheid is belangrijk maar absoluut niet makkelijk! Hoe begin je er zelfs aan? Stichting De Bagagedrager en Identity Games brengen hierin verandering met hun spel *Een Steekje Los?* Dat informatieve spel wil op een toegankelijke manier mentaal welzijn en bepaalde vooroordelen bespreekbaar maken voor jongeren. Het doel van het spel bestaat erin onderweg zoveel mogelijk ‘opstekers’ of punten met verschillende kleuren te verzamelen. Dat doe je door bij de verschillende thema’s een opdracht uit te voeren of een vraag te beantwoorden. In totaal zijn er acht thema’s waarmee je aan de slag kan. Heb je minder tijd of wil je slechts op enkele thema’s focussen? Dat kan perfect. Jij stelt het spel samen naargelang de noden

ONTDEK DE JEUGD: ’T PLUSPUNT DE LUCHTBAL BRUIST VAN ENTHOUSIASME

Vreugde, diversiteit, vriendschap en connectiviteit. Dat zijn de vier kernwoorden van ’t Pluspunt Luchtbal. We zijn een leuke mengelmoes van leeftijden, karakters en interesses en hebben samen een bijzondere hechte band. Elke tweede zaterdag van de maand komen we samen met negentien leden en begeleiders in ons lokaal bij de kerk Onze-Lieve-Vrouw-Boodschap in Antwerpen-Luchtbal. Daar hebben we al vele spelletjes- en filmavonden georganiseerd, maar ook bezinningen en activiteiten die ons doen stilstaan bij ons geloof. Af en toe trekken we eropuit. In augustus hielden we een heuse teambuilding in Bobbejaanland en in september trokken we een weekend naar Kasterlee. En we kijken al uit naar Kerstmis. Dan komen we samen om gezellig te tafelen, spelen we leuke spelletjes en maken we tijd om te bezinnen met onze priester. En op 26 maart steken we de handen uit de mouwen op de Vormelingendag van IJD Antwerpen! En tussendoor gebeurt het af en toe dat we, los van een activiteit, gewoon even samenkomen op ons ‘plussersbankje’ aan de kerk, waar we dan samen eten. Super gezellig! *Lisa Hosteaux*

Meer weten over ’t Pluspunt Luchtbal? Volg ons op Instagram, [@plussersluchtbal](https://www.instagram.com/plussersluchtbal).

1. *Wijwater ín de kerk, hemelwater náást de kerk, althans in de Sint-Martinusparochie in Olen. Koster Edwin Klerkx ‘tapt’ er hemelwater om de planten en bloemen in de kerk te gieten. Als het regent duiken we al snel onder een paraplu, toch is regenwater kostbaar voor het leven op aarde. Waarom geen regenwater van het dak van de kerk opvangen, bedacht de Sint-Martinusparochie in Olen. Met zo'n grote oppervlakte slikt dat dak immers heel wat liter regenwater. De parochie inspireerde zich op een voorbeeld in Gent dat haar ter ore kwam via Ecokerk. Met de gemeente Olen onderzocht de Sint-Martinusparochie hoe het project best aangepakt en uitgevoerd kon worden. Bij het begin van de scheppingsperiode nam ze een tank van duizend liter, netjes weggestoken in een houten jasje, in gebruik. Voortaan kunnen dorpsbewoners van Olen en medewerkers van de Groendienst hemelwater tanken aan een regenton naast de Sint-Martinuskerk voor huishoudelijk gebruik of om planten en bloemen te begieten.*

2. *De Global Mercy, het nieuwe schip van Mercy Ships, meerde in september aan in de haven van Antwerpen, waar honderden vrijwillige handen het zullen inrichten tot het grootste private ziekenhuisschip ter wereld. Daarna vertrekt het voor een jarenlange reis langs de armste landen om er gratis medische hulp aan te bieden. Mercy Ships volgt het model van Jezus, aldus stichter Don Stephens. Zoals Jezus goed nieuws bracht aan blinden, zieken, armen ... tweeduizend jaar geleden, zo wil Mercy Ships vandaag medische en chirurgische zorg toegankelijk maken voor de allerarmsten in Afrika.*

3. *“Er moeten lichten zijn aan het hemelgewelf, die de dag van de nacht zullen scheiden”, zo sprak God op de vierde dag van de schepping. En hij maakte twee grote lampen, de grootste om over de dag te heersen, de kleinste om te heersen over de nacht. Zon en maan. Dat is ook een van de sculpturen die Hugo Vereeck creëerde in eenzame bezinning in zijn atelier. Momenteel loopt er in de kerk Onze-Lieve-Vrouw-Geboorte in Hoboken (Kioskplaats) een tentoonstelling van zijn werk. In zijn beelden vertelt Hugo Vereeck wat hij met woorden niet kwijt kan. Data: 5 en 12 november (17 tot 20 uur), 6, 7, 13 en 14 november (14 tot 18 uur) en 8 en 15 november (10 tot 12 uur).*

4. *Taal oefenen in een een-op-eengesprek, tussen pot en pannen tijdens een kookworkshop of al onkruid wiedend in een tuinatelier. Het kan perfect in Tutti. Tutti is een sociaal-cultureel ontmoetingscentrum in het voormalige theatercomplex Zaal Bart, aan de Sint-Bartholomeuskerk in hartje Merksem, dat op 18 september geopend werd. Het wil een open deur zijn voor kwetsbare mensen allerhande die in de buurt wonen en voor al wie zich wil inzetten voor de versterking van het sociale weefsel in de buurt. Tutti is een project van Sant'Egidio, al meer dan 25 jaar actief in Merksem met werkingen voor kinderen, jongeren, ouderen, nieuwkomers en mensen met een beperking, in samenwerking met Stad Antwerpen, de parochie en buurtorganisaties. De naam van het initiatief is een knipoog naar ‘Fratelli Tutti’, de encycliek van paus Franciscus over universele broederlijkheid. Meer info op www.tuttimerksem.be.*

© Cis Martinus

© Jonathan Ramael

© Vereeck

© Annelies Tavermier

WAS JIJ ERBIJ?

© Jise Van Halst

De eerste keer. Als kersvers bisschoppelijk vicaris van Antwerpen en als kersvers priester zetten respectievelijk Emmanuel Ikeobi en Paul Sas gezwind koers naar hun eerste priesterraad. Op 7 oktober kwam de nieuw samengestelde priesterraad van ons bisdom voor het eerst samen op het TPC.

HET VOORVAL UIT HET LEVEN GEGREPEN

DUITS

Zijn dochter belde. Of ik het zag zitten om bij haar vader langs te gaan? Precies vijftig jaar geleden was hij mijn leraar Duits, maar we hadden nooit meer van elkaar gehoord. Nu zat hij uitgekankerd rechtop in een bed op de palliatieve. Met dezelfde mooie sprankelende ogen als toen. Terwijl ik verder niets van zijn lijf herkende. Door de opioïden had hij 's nachts veel dromen en in één ervan had mij gezien. Ik vond het te goedkoop om te vragen of het in een nachtmerrie was. In de retorica was er niet veel belangstelling voor dat ene uurtje Duits, maar ik hing aan zijn lippen en was zijn beste leerling. Door hem ben ik mijn liefde voor de Duitse taal nooit meer kwijtgeraakt. Niet echt verwonderlijk dat hij mij nog wist. Zijn dochter had me gegoogeld en bovendien ontdekt wat ik was. Of ik bereid was om hem te begraven met een mooi ritueel, maar dan wel niet godsdienstig, vroeg hij. "Geen enkel probleem, maar dat komt tien procent duurder, omdat ik dan buiten mijn comfortzone werk. Maar ik breng volgende keer de catalogus mee", zei ik. "Du bist ein Schlingel", lachte hij. Ineens was het alsof er tussen die vijftig jaar geen dag had gezeten. Ik was voorbereid en had een gedichtje meegenomen als cadeautje. *Laatste gedicht* van vrijzinnige Hans Andreus. *Dit wordt het laatste gedicht wat ik schrijf, nu het met mijn leven bijna is gedaan, de scheppingsdrift me ook wat is vergaan met letterlijk de kanker in mijn lijf, en, Heer (ik spreek Je toch maar weer zo aan, ofschoon ik me nauwelijks daar iets bij voorstel, maar ik praat liever tegen iemand aan dan in*

© Ronald Sledsens

› Ronald Sledsens

de ruimte en zo is dit wel de makkelijkste manier om wat te zeggen), – hoe moet het nu, waar blijf ik met dat licht van mij, van jou, wanneer het vallen, weg in het onverhoeds onnoemelijke begint? Hij keek me vchtig aan en zei: "Dat wil ik in het ritueel, mocht er tegen alle verwachtingen in toch een god bestaan." Op dat *tegen alle verwachtingen in* na had ik daarover met hem geen meningsverschil. Ik weet het uiteraard net zomin als hij. We lachten en zwegen nog vijf bezoeken lang en daarna ging hij in coma en zat ik alleen met hem op de kamer. Ik heb hem gezegend op een moment dat ik in mijn comfortzone zat. Mocht er tegen alle verwachting in toch een hemel bestaan, kijkt hij nu heel boos naar mij. En daarna heb ik hem begraven, zonder godsdienst, op het woordje *Heer* na.

Ronald Sledsens

relevant
geloof / kerk / mens / maatschappij

© Ilse VanHaelst

› We wandelen het derde werkjaar van het project *Handelingen* in. We nemen en lezen, we gebruiken onze voeten en nu worden we ook uitgenodigd om te stappen en te spreken.

Volgende keer:

GEESTELIJKE BEGELEIDING

